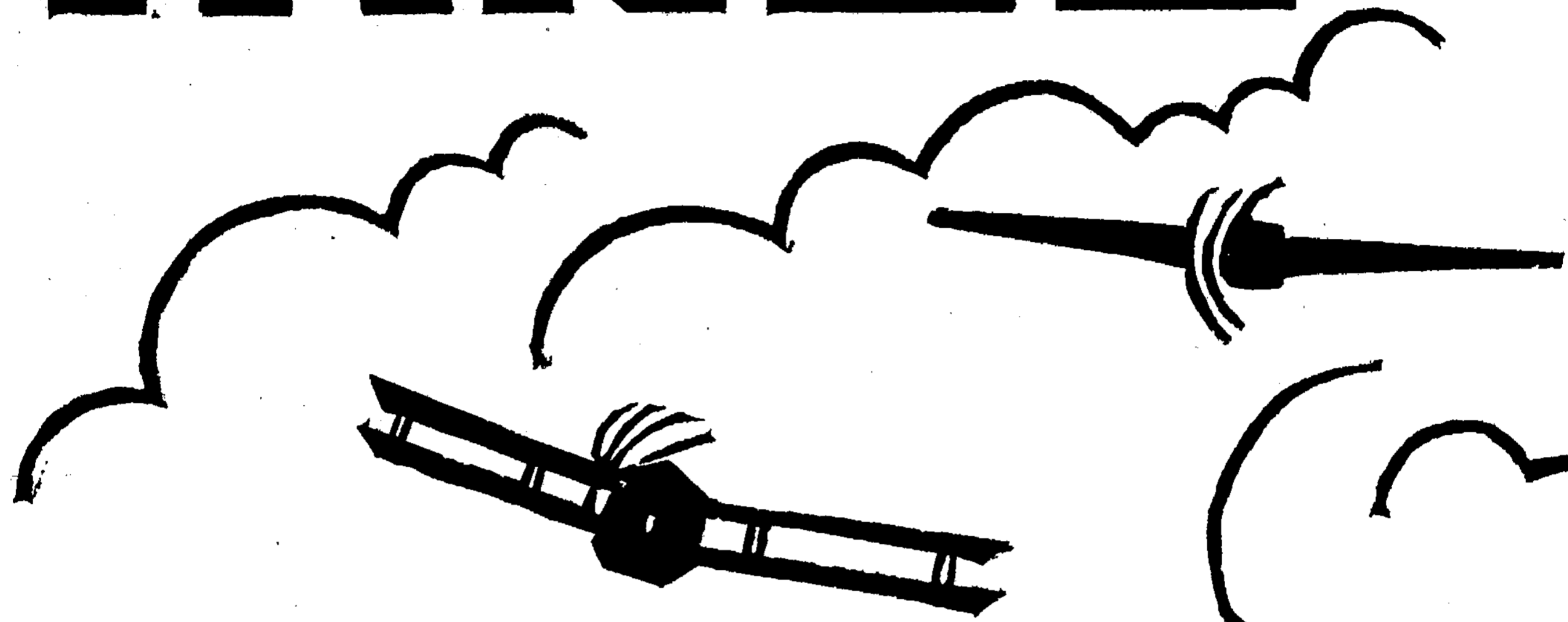
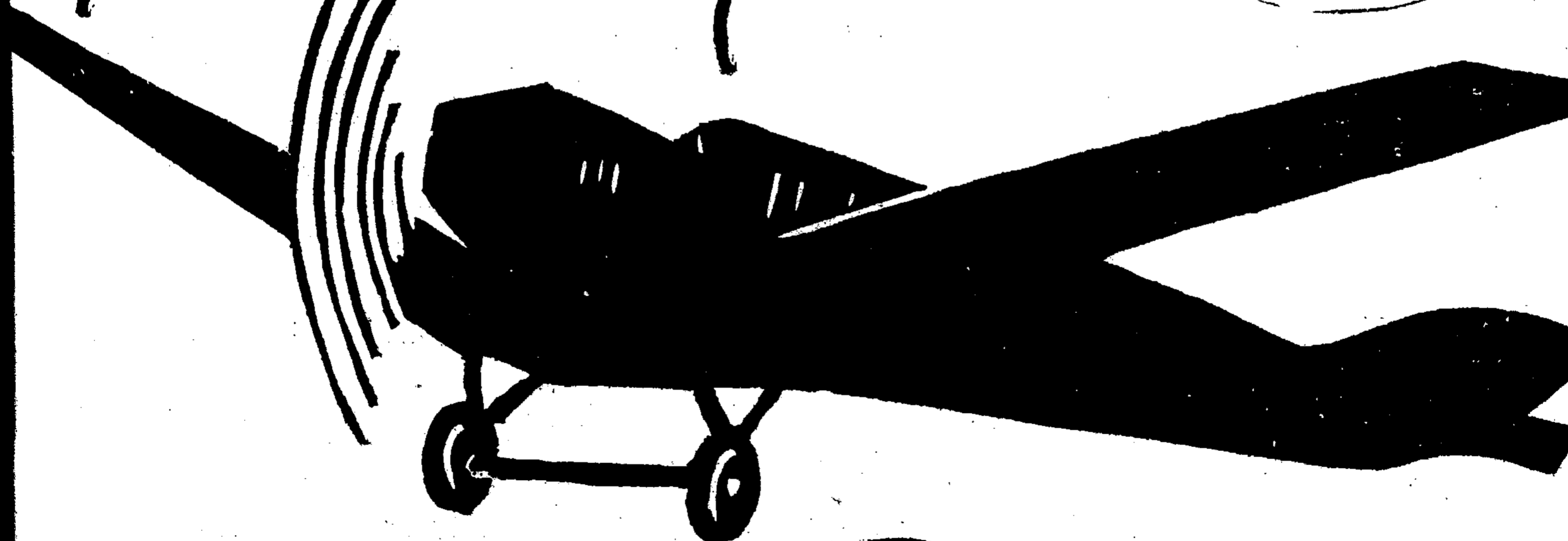

KARAIŠ

LIETUVOS
—
Karininkų Ramovės
—
SKAITYKLA

10

Mūsų kariuomenės bei krašto gynimo organizavimo ir kovų dėl Lietuvos Nepriklausomybės svarbesnieji įvykiai prieš 10 metų.

1919 m. kovo mėn.

- 17 d. Skiriamas Šiaulių m. ir apskr. komendantas.
- „ „ Skiriamas laikinas Šeduvos m. ir apskr. karo komendantas.
- 22 d. Panevėžio srities aps. būrys performuojamas į Panevėžio atskirą batalioną.
- 25 d. Įsakyta steigti pirmą karišką kėlnojamąją ligoninę (iki tol buvo naudotasi tik Raudonojo Kryžiaus ligonine).
- 22-26d. Panevėžio bataliono ekspedicija puolė bolševikų priešakines dalis, išmušė juos ir užėmė Vadaklių, Siesikų, Tarakų ir Kopyčios rajonų teritoriją. Mūsiškių 3 nukauti ir sužeisti 1 karininkas ir 6 kareiviai. Paimti grobio 2 kulkosvaidžiai, 7 arkliai, per 5000 šovinių šautuvams ir įvairių medikamentų apie 30.000 auksinų vertės.
- 27 d. Mūsų kariuomenė atėmė iš bolševikų Panevėžį.
- „ „ Paskelbta vyrų, gimusių 1897 ir 1898 m., kariuomenės šaukimas Kauno (be Kauno m.), Kėdainių, Raseinių, Telsių, Tauragės, Sėdos ir Kretingos apskrityse.
- 27 d. Panevėžio bataliono dalys, rengdamosios puliti bolševikus Ukmergėje, puolė bolševikus Pagiriuose. Priešas buvo staiga užpultas ir sumaniai apsuptas taip, kad nedaug jų spėjo pabėgti. Priešo žuvo apie 50 žmonių. Suimta 32 belaisviai ir grobio 3 kulkosvaidžiai, 1 lauko virtuvė, 2 dviračiai šoviniams, 47 šautuvai, 7 arkliai, apie 8.000 šovinių ir 40 bombų.
- „ „ Panevėžio bataliono dvi kuopos su 2 patrankom išvyko iš Kėdainių Ukmergės link vyti priešą iš Ukmergės. Tuo laiku priešas atgabeno į Ukmergę du savo pulkus (vadinamus 1 ir 2 lietuvių pulku, kurie buvo suformuoti iš Pskovo guber. gyventojų). Priešo priešakinės dalys buvo Mikališkių, Deltuvos, Nikonių, Dovidiškių linijoje.
- 28 d. rytą prasidėjo kautynės. Priešas būdamas gausingesnis, artilerijos ir smarkia kulkosvaidžių ugnimi mūsiškius atmušė ir privertė trauktis. Mūsiškiai pasitraukė, išstatę užtvaras Bukonio, Siesikų, Tarakų, Pagirių linijoje.
- Mūsų 2 nukauti, 2 lengvai sužeisti. Žuvusiųjų priešų skaičius nežinomas. Paimta 2 belaisviai ir grobio 1 kulkosvaidis ir 1 lauko virtuvė.

Apdovanoti savanoriai.

(Žiūr. „Kario“ 9 nr.).

1759) Ruzgas Jurgis, 1760) Pakarklis Jonas-Kazys ats. jaun. pusk., 1761) Pakšys Antanas, 1762) Juodvalkis Jurgis, 1763) Paskačius Stasys, 1764) Paplauskas Antanas, 1765) Žalnierukas Jurgis ats. vyr. pusk., 1766) Berentas Jurgis ats. vyr. pusk., 1767) Bobelis Kazys, 1768) Druseikis Petras, 1769) Legas Tadas, 1770) Senkus Benediktas ats. vyr. pusk., 1771) Vedėgys Pranas virš., 1772) Petrulis Vladas, 1773) Tamokaitis Stasys (miręs), 1774) Lečinskas Vaclovas, 1775) Laukutis Jonas, 1776) Skeberdis Stasys ats. karo vald., 1777) Garliauskas Vincas ats. grand., 1778) Katilius Jonas, 1779) Kąstanavičius Antanas, 1680) Karpuška Andrius, 1781) Karlonas Jonas, 1782) Augulis Leonas, 1783) Augutis Jonas, 1784) Dambrauskas Matas, 1785) Damyras Juozas-Levas, 1786) Čepėnas Jonas, 1787) Kapočius Juozas, 1788) Kalvaitis Pranas, 1789) Jodeukus Povilas, 1790) Juzonis Antanas ats. vyr. pusk., 1791) Gai galas Antanas, 1792) Grincevičius Bronius, 1793) Ryckis Domas, 1794) Repšys Antanas, 1795) Ablamas Lauras, 1796) Račkauskas Petras, 1797) Strielnikas Antanas, 1798) Savičius Klemensas ats. jaun. pusk., 1799) Sėnavaitis Tadas, 1800) Senatorskis Andrius dim. plk. ltn., 1801) Misiūnas Juozas, 1802) Marcinskis Vincas ats. jaun. pusk., 1803) Kaprelis Kazys ats. vyr. pusk., 1804) Kuršys Jonas ats. jaun. pusk., 1805) Gerdauskas Pranas, 1806) Kasperskis Juozas ats. adm. kpt., 1807) Skliutas Matas, 1808) Bukys Juozas, 1809) Lavrentjevás Mykolas dim. pulk., 1810) Gudavičius Juozas ats. karo vald., 1811) Mikulskis Bronius, 1812) Markevičius Ambraziejus, 1813) Marcellis Romualdas, 1814) Putreika Juozas, 1815) Kepalas Kazys ats. vyr. ltn., 1816) Norgaila Balyš, 1817) Birtkus Matas ats. jaun. pusk., 1818) Rudzevičius Viktoras, 1819) Satkūnas Anisetas, 1820) Juodelė Antanas, 1821) Plytnikas Gabrys.

Kaip Srolis „pagrobė“ priešo vėliavą.

1866 m., kada kilo karas tarp Austrijos ir Prūsijos, pas visų kareivių mylimą generolą Steinmetzą apsilankė viena neturtingas žydėlis, pašauktas į kariuomenę. Jis prašė pašalpos savo šeimynai, kuri jo netekusi turės badauti. Generolas, nenorėdamas, kad jo gerą širdį neišnaudotų ir kiti žydai, nepatenkino prašytoją, bet pažadėjo jam karui pasibaigus tris tūkstančius markių, jeigu jis pasižymės kautynėse.

Žydėlis sutiko su generolo pasiūlymu. Ir iš tikrųjų, karui pasibaigus ateina jis pas generolą, pranešdamas, kad karo metu pagrobė priešo vėliavą. Generolas paklausė karo ministerijos ir sužinojo, kad minimas žydėlis iš tikrųjų pasižymėjo ir net yra apdovanotas ordenu.

Generolas noroms, nenoroms turėjo savo pasižadėjimą išpildyti.

Kada jau žydėlis buvo gavęs skirtąją dovaną, susidomėjęs generolas šaukia jį dar kartą pas save, prašydamas jo papasakoti, kaip jis vėliavą paėmė.

Apdovanotasai, pakasęs sau pakaušį, papasakojo:

— Ponas generole, kai aš pamaciau, kad austrų vėliauninkas yra žydukas, tai mes padarėme „gešeltą“. Jis man atidavė vėliavą, o aš jam prizadėjau pusę tų pinigų, kuriuos gausiu. Jeigu ponas generolas netikit, tai aš galiu jį pašaukti, jis čia pat ant laiptų laukia!

LIETUVOS KARIUOMENĖS SAVAITINIS LAIKRAŠTIS

XI metai.

Kaunas, 1929 m. kovo 14 d.

Nr. 10 (510)

Daugiau pagarbos Himnui!

Kaip žinome, kiekviena tauta turi savąjį himną. Kiekviename tautos himne vieningai pasireiškia tos tautos dvasia, jos siekimas, troškimas, tautos charakteris. Tautos himne girdėti tautos sielos šauksmas, maldos žodžiai. Tai yra šventoji tautos giesmė, kuri giliai sujauja tos tautos sūnų bei dukerų sielą, sužadina ir sukelia kilniausius žmogaus jausmus, sustiprina patriotiškumo jausmą, verčia žmogų užmiršti save, savo asmens reikalus ir gyvai susidomėti visos savo tautos reikalais.

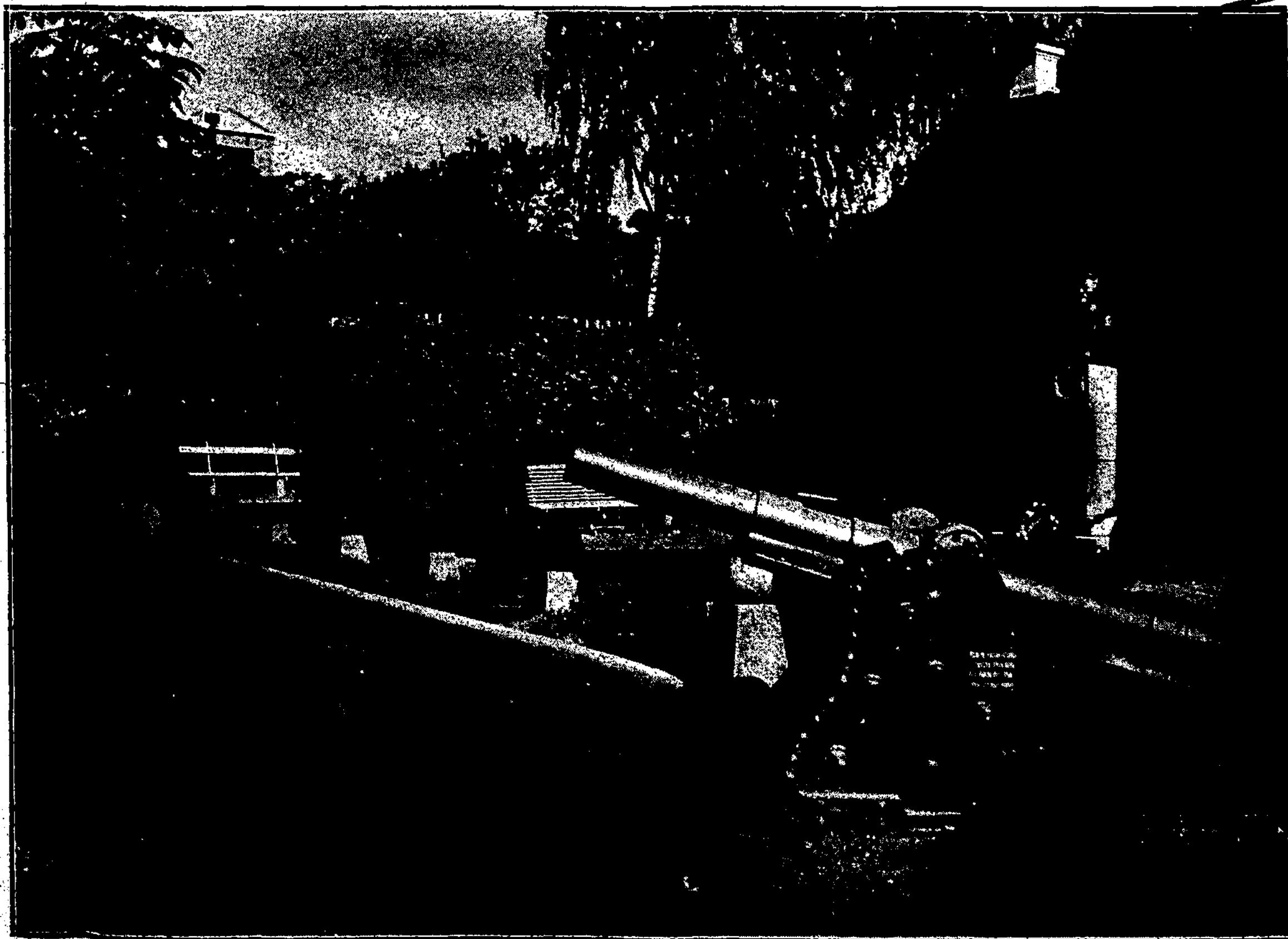
Ši didingoji tautos giesmė kiekvienoje šalyje, nežiūrint jos tikybos ar kultūringumo laipsnio, labai gerbiama. Kiekvienas bet kurios šalies gyventojas nuo pat mažumės pradeda reikšti pagarbą himnui.

Himnas gerbiamas ne tik širdyje. Jam reiškiamas ir išorinė pagarpa. Giedant arba griežiant tautos

himną bet kurioje vietoje, visi civiliai (tiek vyrai, tiek moterys, visi be išimties) atsistoja, o vyriškiai tuoju nusiima kepurės. Tada daroma, nežiūrint nei didelio šalčio, nei didelio karščio, nei lietaus! Kariai atsistoja anksčiau ir prideda ranką prie kepurės himnui kariškai pagerbti.

Šitaip pagarbą himnui reikšti verčia ne koks ten įstatymas, ne valdžios įsakymas ar reikalavimas. Tada daroma vien tik dėl iš laisvos valios. Šitaip elgtis ragina pats himnas, galingoji jo dvasia. Tas daroma kažkaip savaime, žmogaus vidaus jausmui raginant.

Šitokis pagarbos himnui reiškimas iš žiliosios senovės virto tradicija. Šitos tradicijos visose pasaulio šalyse labai tvirtai laikomasi. Tad matome, kad himnas

Karo Muziejaus kampelis su dr. V. Kudirkos biustu.

UVOS
ų Ramovės
TYKLA

visur sąmoningai gerbiamas. Bet kitaip nieku būdu ir negali būti. Su prievarta (taigi, tik paviršutiniškai) gerbiamasai himnas prarastų savo reikšmę ir virstų gal tik paprasta daina, kurią gerbti kiti verčiami.

Tačiau himnas yra himnas!

Jis buvo didžiausias dvasinis aušrininkų talkininkas. Jis nuostabiai kėlė liaudies susipratimą, stiprino lietuvių dvasią ir kartu įkvėpė šviesios ateities viltį.

Tą himną tauta labai pamėgo. Jis pradėta plačiau ir viešesnėse vietose giedoti.

Šis himnas ypač jaunimą sužavėjo. Jis ėmė naikinti vergišką dvasią ir įkvėpė Tėvynės laisvės troškimą, kuris teikė nepaprastos drąsos kovojant su tautos engėjais. Jaunimas į visą priespaudą ėmė žiūrėti kaip į laikiną. Tautiškai susipratęs ir dvasia sustiprėjęs, jaunimas ėmė tikėti savo galybe, kuriai dvasios vienybės netrūko. Jis tvirtai tikėjo, kad tik tai jis, tautos žiedas ir viltis, galės išvaduoti tautą iš vergovės ir suteikti gimtajam kraštui laisvę. Kartu jautė, kad tam istoriniam žygiui reikės nemaža aukų, taip pat žinojo, kad laisvė pareikalaus gyvųjų aukų. Lietuvių jaunimas to nesibaidė, žinojo, kad kitu būdu nenusikratys pragaištingos vergovės, ir buvo tvirtai pasiryžęs tam žygiui ir jo aukoms. Tik laukė tautos vadų ženklo.

Ir štai, tas ženklas buvo duotas 1918 metų rudenį. Tautos vadai numatė tinkamiausią momentą ir paragino Lietuvos vyrus sudaryti narsuolių eiles ir sutriuškinti keleto amžių vergovės pančius. Ir ką gi?

Kaimo, mokyklų ir miesto jaunimas, nebudamas to, kad buvo sunkios karo naštos ir karo padarinių moraliskai ir kūniškai nukankintas, traukė būriais į Vilnių ir Alytų. Ėjo Kudirkos himno išauklėtas ir

jo raginamas. Himno žodžiai „Lietuva, Tėvynė mūsų, Tu didvyrių žemė“ įteigė jiems didvyriškumo dvasios: didvyrių žemės vaikai turi būti ne vergais, bet didvyriais! Jie pajuto, kad gali būti tokiais, ir drąsiai, be baimės, su tvirta viltimi telkėsi į savanorių būrius.

Nepriklausomybės kovotojai, kuriems teko savo gyvybę tam šventajam tautos reikalui paaukoti, žūdavo, tardami Lietuvos himno žodžius ir linkėdami Tėvynei gražiausios ateities. Štai, kokią galingą dvasią ir karinę gumą sukėlė Lietuvos jaunime mūsų himnas.

Atstatytoje Lietuvos valstybėje mūsų himnas įgijo didelės pagarbos. Jį išmoksta mūsų tėvyniečiai nuo pat mažumės.

Kariuomenėje himnas giedamas kiekvieną dieną. Mes, kariai, vieningai jį giedodami, savo siela tartum pareiškiame, kad atsakomingoje Tėvynės laisvės sargyboje visus dienos darbus atlikome vardan to himno.

Lietuvos himne yra gražiai išreikšti kilniausi tautos troškimai ir linkėjimai Tėvynei. Už tai turime būti dėkingi Vincui Kudirkai, kuris atspėjo savo tautos mintį.

Kiekvieno piliečio pareiga yra mokėti savo krašto himną ir tinkamai jį gerbti visur ir visada.

Mes, kariai, nenusižengiame šitai dorą piliečio pareigai — gerai mokame ir gerbiame tautos himną. Tačiau mūsų pareiga yra taip pat pamokyti himno ir kitus mūsų tėvyniečius, kurie dėl kurių nors priežasčių netvirtai arba visiškai nemoka jo. To ypač reikia nepamiršti išėjus iš kariuomenės į atsargą.

Visada semkimės stiprybės iš Lietuvos praeities ir ypač iš Nepriklausomybės karo laikų, kada mūsų himnas stebuklus darė. Kpt. P. Jurgelevičius.

Savanoriams.

Išėjom valandą neramią
Sutremti baudžiavos metus,
Įžiebtį ugnį savo žemėj
Ir iškapot tieson takus!
Mūs rytas, rytas ašarotas
Ir šypsantis džiaugsmu tyliai...
Per kalnus, vien kapais gauruotus,
Aušron vingiavosi keliai.

Žaibai, griaustiniai
Lydėjo mus.
Nenusimine

Takus pramynėm,
Takus pirmus!
Kapai ir kryžiai,
Klastos keliai...
Mes nesugrižom,
Mes pasiryžom,
Mes nebailiai!

Skambėjo pergalės varpai —
Šalis skambėjimu apsvaigo,
Mus laimino jau užmiršti kapai,
Kapai iš Sibiro, iš taigų...

J. Mikuckis.

Paprasčiausias įsakymų ir pranešimų perdavimo būdas žygiuojant.

Kariuomenės veikiančių dalių atvykimas tvarkoj ir laiku labai daug pareina nuo žygio organizacijos tikslingumo ir taisyklingumo. Kariuomenės dalių žygio pasisekime svarbiausias faktorius yra jų valdymo technika. Praktika karo ir taikos metu parodė, kad paprasčiausia kariuomenės dalių valdymo priemonė žygyje yra įvairių įsakymų ir pranešimų perdavimas žygio voroj.

Bet, deja, reikia pastebėti, kad dabar šis valdymo būdas mūsų kariuomenėje, jei ir pritaikomas, tai labai retai, ir jam tinkamai pažinti labai maža kreipiama dėmesio.

Tad, turėdamas galvoj šio klausimo svarbumą, tiek karo, tiek taikos metu, pasiryžau šiame straipsnyje trumpai išdėstyti kalbamą perdavimo organizaciją ir būdą.

1. *Pranešimai ir įsakymai žodžiu ir raštu* gali būti perduoti žygio voroj nuo jos pradžios ligi galo ir atvirkščiai.

2. *Pranešimai ir įsakymai žodžiu* siunčiami kiek galima *trumpesni*, pav. „poilsis 5 minutėms“, „5 kuopos vadas pas pulko vadą“ (kur jam reikia atvykti — aišku jau iš to, iš kur buvo perduotas įsakymas), arba „artilerija užkliuvo“, „priešo eskadronas prieš antrąją kuopą“ ir panašiai.

3. *Įsakymų ir pranešimų perdavimo iniciatyva* priklauso viršininkams ne žemiau kuopos vado, arba asmenims, turintiems jų teises.

4. *Perdavimą vykdo* visų kuopos būrių priešakinių kautynių skyrių viršininkai. (Kulkosvaidžių kuopoje puskarininkai priešakinio, ir jei reikia, užpakalinio kulkosvaidžio). Jei kuopos užpakaly eina kito bataliono kuopa arba kita kuri nors dalis (pav., kitas batalionas, kulkosvaidžių kuopa, artilerija ir pan.), tai perdavimą kartoja taip pat paskutinio būrio paskutinio kautynių skyriaus viršininkas.

5. *Įsakymui arba pranešimui perduoti* tam tikras asmuo šiek tiek atsitraukia į šalį nuo žygio voros, sušvilpia, jei reikia atkreipti kito perdavėjo dėmesio, perduoda kas reikia ir laukia ženklo — „suprato“ (pakėlimas rankos aukštin). Jeigu duodamas ženklas „nesupratau“, „pakartoti“ (horizontalis rankos mojimasis) — pakartoja perduodamąjį dalyką. Kiti perdavėjai daro tą patį, ką ir pirmas, kol įsakymas ar pranešimas pasieks skirtą vietą.

6. *Jei asmuo* (asmens), kuriam skirtas įsakymas ar pranešimas, *neišgirs jo*, tai artimiausias perdavėjas pats praneša jam apie perduodamąjį dalyką.

7. *Jei viršininkas*, kuriam buvo skirtas įsakymas ar pranešimas, *atsisakyęs nuo voros*, tai artimiausias kuopos vadas praneša jam apie gautąjį įsakymą (pranešimą) ryšių priemonių pagalba (raitas arba pėsčias pasiuntinys, dviratininkas, motociklistas ir t. t.)

8. *Jeigu reikia perduoti įsakymą (pranešimą) slapta*, tai perdavėjai šiek tiek pasitraukia ir, tyliai perdavę kas reikia kitam perdavėjui, vėl paveja savo dalį, arba priešingai, bėga pirmyn, perduoda kas reikia, ir laukia kol jo dalis pasieks jį.

9. *Įsakymai ir pranešimai raštu* siunčiami pagal nurodytas 8 punkte taisykles, o žodžiu tik pranešama, kam skirtas pakietas. Vietoj savęs kautynių skyriaus viršininkas gali siųsti eilinį, kuris iš anksto jau yra susipažinęs su kalbamomis pareigomis.

Toks anksčiau minimas valdymo būdas žygiavimo metu, kaip parodė karo ir taikos metu prityrimas, žymiai padeda žygio tvarkai ir tikslui ir sutaupo ryšių ir perdavimo specialistų energiją ir jėgą iki to kautynių momento, kada be jų pagalbos nieku būdu nebegalima dirbti.

Tuo būdu, mano nuomone reiktų kuo plačiausiai naudotis panašiomis priemonėmis ir su jomis kuo geriausiai susipažinti mūsų kariuomenės dalims.

Mjr. Zykus.

Priešo apgavimas.

Salmas padėtas tiksliai: priešas apgavimo nepastebės.

Šalmas netiksliai padėtas: priešas pastebės, kad jį norima apgauti.

Kautynėse labai svarbu mokėti suklaidinti priešas, kad jokių būdu jis nepažintų nei tikrų mūsų jėgų, nei mūsų veikimo tikslo. Priešui suklaidinti naudojamos įvairios priemonės. Veikiant didesnėms kariuomenės dalims, priešui suklaidinti daromi klaidingi puolimai, statomos netikros baterijos, kasami klaidingi apkasai ir t. t.

Bet ir kiekvienas karys turi būti ne tik narsus, bet ir gudrus, kad reikiant, veikdamas vienas, galėtų suklaidinti priešą. Kaip reikia klaidinti priešas, galima suprasti iš šių pavyzdžių.

Priešas, sakysim, pastebėjo sekėją ir pradėjo smarkiai šaudyti jį. Kad suklaidintų priešą, sekėjas padeda

vietoje savo kepurę arba šalną taip, kad priešas matytų tik viršų. Pats sekėjas tuo tarpu slapta pereina į kitą vietą, ir ramiai tęsia sekimą (žiūr. pieš.).

Ryšinis siunčiamas su pranešimu atviru lauku. Pastebėjęs ryšinį priešas pradėjo jį šaudyti. Jei ryšinis tuojau atsigultų, priešas jį sektų ir, pastebėjęs, kad ryšinis nori bėgti, vėl pradėtų šaudyti jį. Priešui apgauti ryšinis guldamas gali parodyti priešui, kad jis yra sužeistas, dėl to mosuoja rankomis ir gula svyruodamas. Matydamas tokius ryšinio veikimus priešas, be abejo, pamanytų, kad ryšinis jau sužeistas ir nustos jį sekęs. Ryšinis, pasinaudojęs proga, staiga pašoksta iš vietos ir bėga toliau.

T—ka.

Spaudos talka. Šančių šaulių būrys per spaudos talką išplatino Šančiuose „Trimito“ — 125 egz. (iš jų 105 egz. nariams ir 20 egz. piliečiams). „Mūsų Rytojau“ — 91 egz. metinio ir 18 psm., Ūkininko Patarėjo, 5 egz. metinio ir „Naujo Žodžio“ 11 metinių ir 2 pusmetinių. Be to, parduota Šaulių kalendoriaus 360 egz., „Apie sveikatą ir ligas“ — 100 egz. ir „Gyvulių ligos“ — 7 egz. Viso išplatinta spaudos už 1734 litus ir 50 cent.

Šančietis.

Pranešimas savanoriams. Savanoriai, duodami Karių Savanorių Komisijai prašymus (per vietos karo komendantus) savanorių medaliui gauti, turi būtinai pasirūpinti kariuomenės liudymuose pažymėti savo buvusį laipsnį. Minėta komisija, nerasdama kariuomenės liudymuose pažymėto savanorio laipsnio ir nežinodama kokį jis laipsnį, iš tikrųjų, turėjo, išduodama medaliu liudymą ir registruodama į savanorių sąrašą, užrašo be laipsnio. „Karys“ gauna apdovanojimų sąrašą taip pat iš minėtos komisijos.

Be to, pranešame, kad tie savanoriai, kurie dar nepadavė prašymų medaliui gauti, paskubėtų, nes tuo tarpu komisijoj maža tėra minimų prašymų. Taip pat teko girdėti, kad L. K. Savanorių Sąjunga žada išbraukti iš sąjungos narių tarpo tuos savanorius, kurie dar nėra gavę kūrėjų — savanorių medaliu.

Vladą Putvinskį palaidojus.

Kovo 5 d. 15 val. 10 min. staiga mirė Lietuvos šaulių sąjungos įkūrėjas, jos garbės pirmininkas ir centro valdybos pirmininkas, visuomenės veikėjas Vladas Putvinskis. Su velioniu Lietuva vėl neteko vieno savo kilniausio sūnaus patrioto, valstybės vyro ir skaistaus idealisto.

V. Putvinskio gyvenimą ir veiklą galima apibūdinti keliais žodžiais: vyras, kurs visa savo gyvenimą padėjo dirbdamas tautai ir vargstantiems tautiečiams!

Kilęs iš senos Žemaičių bajorų dvarininkų giminės 1873 m., kurių tarpe skaitoma garsusis vadas Tadas Kostiuška, kunigaikščiai Mirskiai, grafai Plioteriai ir kiti garsių herbų bajorai, drauge prisigėrę lenkiškumo dvasios, Vladas Putvinskis, iš mažens susidurdamas su valstiečiais, matydamas jų vargus, įgimto demokratiškumo vedamas, staiga pasijunta lietuvis esąs. Bajorų „šlektų“ tarpe jo lietuviškumas sukėlė baisią audrą, prieš jį sukyla visi kaimynai. Bet V. Putvinskis, kartą radęs tikrąjį kelią, nuo jo nebenuolsta — atkakliai žengia visą savo gyvenimą. Jis susipažįsta su Lietuvos veikėjais, patsai mokosi lietuviškai, kontrabandos keliu gabena ir platina draudžiamus lietuviškus raštus, patsai rašo į „Varpą“ ir „Apžvalgą“, savo dvaruose steigia slaptas mokyklas, kuriose mokytojo darbą dirba patsai, lietuvių inteligentų padedamas. Jo dvaras Pašilio-Pavėžupis virsta provincijos lietuvių inteligentų centru: pas jį randa prieglaudą visi rusų žandarų persekiojami lietuviai.

Jis dirbo nesigailėdamas jėgų, lėšų ir nesibaidydamas Sibiro siaubo. Vis tik 1905 m. patenka į žandarų nagus, keletą mėnesių sėdi kalėjime. Grįžus iš kalėjimo, nuo jo rusai nenukreipia akių: 1914 m., kilus pasauliniam karui, V. Putvinskis suimamas ir išstremiamas į Nižny-Novgorodo gubernija, kur išbuvo iki 1918 m.

Grįžęs iš Rusijos, nesusėjęs sutvarkyti karo metu sugriauto ūkio, jis visą savo energiją deda į Lietuvos atstatymo darbą. 1919 m. matome jį ministerijose valdininkaujant. Griūvant iš visų pusių priešams, jis, kitų padedamas, organizuoja Lietuvos šaulių sąjungą, kurios

šauliai kringais momentais ne kartą parėmė aktyviają kariuomenę. Į šaulių sąjungą velionis dėjo visą savo sielą ir pajėgas. Didelis darbas silpnino jo sveikatą. Nuo įsikūrimo iki 1922 m. pirmininkavęs šaulių sąjungai, paštraukė, bet tų pat metų pabaigoj mes jį matome Klaipėdoj, kur jis organizavo šaulius. Vėliau iki pat praėjusių metų dirbo ūkyje, neatsisakydamas nuo visuomeninio veikimo, dirbo literatūros darbą.

Nuo pat 1922 m. buvęs šaulių sąjungos garbės pirmininku, V. P. praėjusių metų birželio mėn. šaulių visumos suvažiavimo išrenkamas centro valdybos pirmininku. Tas pareigas ėjo iki pat paskutinės savo gyvenimo minutės, paskutinę dieną duodamas savo bendradarbiams nurodymus, patarimus.

V. Putvinskis dirbdamas visą savo amžių vis tik daugybę sumanymų su savimi nusinešė į karstą.

Jis mirė gana jaunas — vos 56 metų amžiaus.

V. Putvinskis gyviesiems paliko gražią, kaipo kilnaus patrioto geros širdies žmogaus, atmintį!

* * *

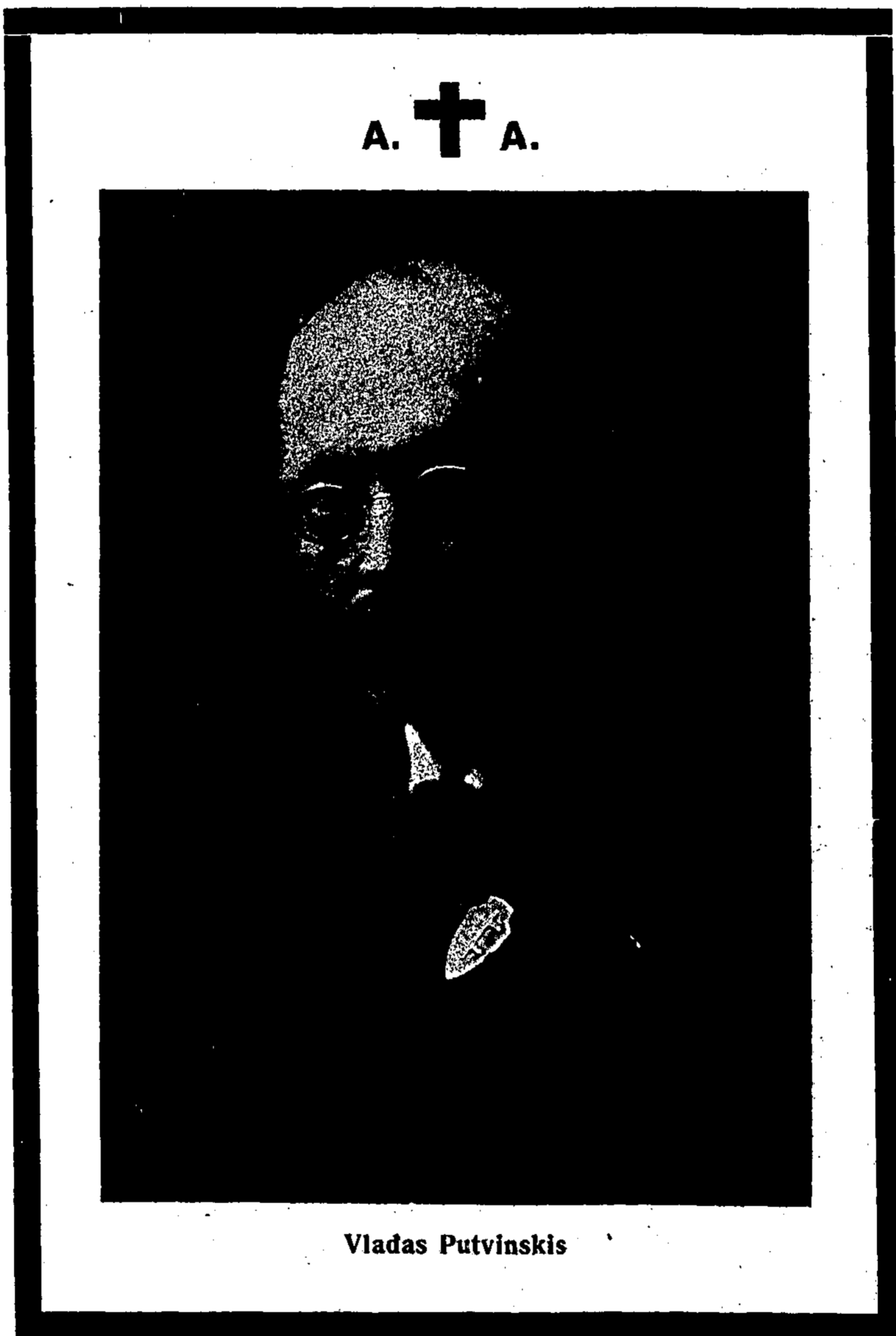
Laidotuvės. Vlado Putvinskio kūnas, kol atvyko iš Raseinių apskrities žmona ir buvo sutvarkytas laidotuvių reikalas, išbuvo velionies kambaryje iki ketvirtadienio ryto. Tą dieną kūnas jau karste buvo perneštas į šaulių sąjungos salę ir padėtas ant papuošto gėlėmis katafalko. Prie velionės karsto buvo išstatyta šaulių garbės

sargyba. Pašarvotą šaulių salėje tautos vyrą gausiai lankė ne tik kauniškiai; atvyko nemaža ir iš provincijos, ir gana iš toli.

Bazilikoj už velionies vėlę įvyko gedulingos pamaldas, kuriose dalyvavo velionies šeima, giminės, vyriausybės atstovai, draugai, pažįstami, šauliai ir šiaip publika.

Tą pat dieną 15 val 15 min. buvo paruošta su velionies karstu iškilminga eisena į Kauno stotį. Atsi-sveikinti su velionies palaikais ir palydėti į stotį, prie šaulių sąjungos susirinko tūkstančiai žmonių. Karstą iš šaulių salės į vežimą ant savo pečių išnešė vyriausybės ir šaulių sąjungos centro valdybos nariai.

Iki stoties karstą palydėjo šaulys kanauninkas J. Tumas-Vaižgantas ir Karo Ligoninės kapelionas.

Vladas Putvinskis

Stoty, karstą padėjus į specialiskai paruoštą ir eglų vainiku papuoštą vagoną, sudėjus vainikus, pasakė atsisveikinimo kalbas J. Tumas, Latvių šaulių atstovas, šaulys ais. gen. T. Daukantas, prof. M. Biržiška, Latvių karo atache pulk. Indans ir B. Blaveščiūnas. Kalbėtojai nušvietė velionies gražų gyvenimą ir tuos didžius darbus, kuriuos velionis nuveikė, gyvendamas tautai ir valstybei.

Vakare 19 val. 50. Klaipėdos traukinys velionies karstą išvežė į Šiaulius. Išvykstant traukiniui į stotį palydėjo didelės žmonių minios. Pravežantį šaulių tėvo karstą iškilmingai sutiko Kėdainių, Dotnuvos, Radviliškio ir Šiaulių stotyse vietos šauliai ir ant savo šefo karsto sudėjo vainikus.

Penktadienį rytą karstas į gimtosios parapijos kapines — Kelmę iš Šiaulių buvo vežamas arkliais.

Iš Šiaulių iki Kelmės kelionė tęsė 8 su puse valandos. Pakelėj keliose vietos pravežamą karstą sutiko vietos šauliai, mokyklos ir t. t. Iš Šiaulių, be kauniškių palydovų, prisidėjo šaulių rinktinės vadas kap. Kurpius, šaulių būrio vadas Barauskas, eina prie vežamo karsto ga bės sargyba 10 šaulių ir karo orkestras.

Prie Kelmės V. Putvinskio karstą pasitiko raiti šauliai, prie miestelio dvasiškija su bažnytiniais papuošalais, išsirikiavę šauliai, organizacijos su savo vėliavomis ir didžiausia žmonių minia.

Į laidotuves buvo susirinkę tiek žmonių, kiek Kelmė dar niekuomet nebuvo mačiusi.

Tebūnie tau lengva, Tautos vyre, Žemaičių žemelė, kurią tu taip mylėjai ir dirbai didelį Tautos darbą!

A. Laumakys.

Spaudos sukaktuvėms besitarianant.

(Iš rengiamo spaudai III-jo „Knygnešio“ tomo, žiūr. „Kario“ 9 nr.)

Kunigas „jenerolas“ išgelbėjo knygnešę.

Medinė, nuskurusi, mažytė Pajeslio bažnytelė stovi ant labai senų kapinių. Už tų kapinių yra klebonija ir špitolė ir daugiau ten jokių namų nėra. Ten Dievui tarnavo ir kruopstėsi senas kunigėlis Rimavičius (Pajeslis — Krakės par.).

Vieną sykį, apie porą metų prieš „bilijusą“, kažkokia mergina nešė punda knygų į Krakės. Ugi iš kažkur ateina uriadnikas ir žandaras. Toji mergina bėgt, policininkai vytis! Visa uždusęs įbėgo į kleboniją ir šaukia:

Kunigėli, gelbėk! Žandarai mane užpuolė!

Kunigas Rimavičius uždare ją į kamara, bet, šast, ir žandarai atsibaladojo.

— Kur toji kontrabandininkė čia pasislėpė? — rūsčiai paklausė žandaras, žinoma, rusiškai.

— O ką jinai blogo padarė ir ką jus norite jai daryti? — paklausė kunigas.

— Jinai nešė lietuviškas knygas, liepėmė jai sustoti, bet ji pasileido bėgti. Mes turime ją suimti ir pas sprauniką nugabenti — sako mandravodami rusai.

— Na, tai gerai, palaukite čia. Aš ją surasiu ir atvesiu, — atsako šeiminkas.

Kun. Rimavičius išėjo į kitą kambarį, kunigiškus rūbus padėjęs apsilviko generoliškai, ant krūtinės prisiseigė didelę su žemčiūgais žvaigždę, kryžių ir medalius. Mat, kun. Rimavičius per turkų karą buvo kapelionas ir labai pasižymėjo, nes išgelbėjo nuo nelaimės daug kareivių. Už tai caras davė jam tas dovanas. Kunigas generolas pasišaukė iš kamaros tą knygnešę ir įeina. Žandaras su uriadniku tik strakt nuo suolo, letenas prie kepurų ir „zdrajam žalajam“!

Na, tai galėsime važiuot pas gubernatorių, — sako kunigas, — aš drauge su jumis važiuosiu kaip liudytojas, kad jūs vaikėte tą silpną mergaitę.

Toji mergaitė baisiai nustebo: niekad nebuvo mačiusi generolo, nežino nė kas daryt. O tie tik atsiprašinėja, tik prašosi, kad dovanotų; ir tą merginą prašo, kad dovanotų.

Kunigas Rimavičius jiems dovanuoja, bet įspėjo, jei dar kartą sužinos, kad jie nekaltus žmones užpuldinėja, tai tarnybą atimsiąs.

(Iš d-ro Al. M. Račkaus atsiminimų, rašytų 1924 m.).

Lietuviškos knygos rusų kariuomenėje.

Aš pats buvau Kauno darbininkas. Tarnavau rusų kariuomenėje 3-me suomių šaulių pulke. 1903 m. mūsų

pulkas stovėjo Suomijos mieste Turku (Suomija tuomet priklausė rusams). Mes, keli lietuviai kareiviai, susidėję užsisakėme už 12 rublių lietuviškų knygų iš Tilžės. Čia niekas lietuviškai nesuprato, todėl ir rusų muitinė be jokių kliūčių knygas mums praleido. Kariškojo rusų statuto laikantis, turėjome duoti knygas pasirašyti savo kuopos vadui, nes kitaip kareiviai negalėjo pas save jokių knygų laikyti. Kuopos vadas pasirašė ant visų knygų, nors tarp jų buvo ir griežtų prieš rusų valdžią, kaip, pavyzdžiui, „Kražių skerdynė“. Mūsų vadas, kaip ir kiti čia rusai, nežinojo, kad lietuviškos knygos uždraustos, be to, nemo-kėjo atskirti lietuviškų knygų nuo lenkiškų. Dėl to visa mes čia galėjome drąsiai ir nevaržomi laikyti ir skaityti lietuviškas knygas, tuo tarpu, kai Lietuvoje dėl jų buvo didžiausias vargas.

(Iš Juozo Žemaičio pasakojimų surašė P. Ruseckas)

Tik galva, lyg kupstas kyšojo

Apie Naumištį (Taur. ap.) dažnai sukinėjosi garsus knygnešys Kazlauskas. Kur jis gyveno, niekas nežinojo. Jis tai laimikį turėjo! Kiek kartų jį žandarai gaudė, kiek kartų būriai pasienio sargų jį vijosi, nė vieno sykio nepateko į jų rankas.

Regis 1897 m., vėlai rudenį, Kazlauskas su dideliausiu pundu knygų laimingai perėjo per sieną, ir žinomais laukais, kuprine nešinas, poterius kalbėdamas, eina sau. O buvo baisiai darganota naktis: lietus tėsčia į akis, vėjas švilpia, pats visas kiaurai peršlapęs. E, tokio vargo nė šuo nepamėgtų!

Parėjęs apie devynetą verstų nuo sienos išgirdo priešais atjojant du sargybinius. Kazlauskas tuoj kuprinę su knygomis numetė į krūmus ir pasileido bėgti, o sargybiniai vytis. Taip buvo tamsu, kad nors į akį durk. Nėr kur dėtis, tad Kazlauskas į balą tik pukšt, ir pasinėrė iki kaklo! Sargybiniai rėkdami: „stoi, stoi“, nulapatojo pro šalį. Mat, iš kysančios balos Kazlausko galvos nepamatė, o gal ir matė, kad tai taip sau koks kupstas. Kas galėjo pamanyti, kad knygnešys baloje pasinėrų.

Kai sargybiniai jau toli nudundėjo, Kazlauskas iš purvinos klampynės išsikapstė, ir persalęs, pamėlynavęs, dantis kalendamas, susirado savo kuprinę ir visas knygas parnešė laimingai ten, kur reikėjo.

(Papasakojo Petras Insoda; užrašė 1926 m., d-ras Račkus, Čikagoje).

Knygos apsaugojo gyvybę.

Knygnešys Adomas Gustas gimė 1865 m. Užvalkių kaime, Kėdainių v. Dabar gyvena Ravelių kaime, Ramygalos v. Žemės turi ketvirtį ha.

Knygas ir laikraščius platino nuo 1886 m. iki spaudos atgavimo. Daug kartų sueidavo su žinomu knygnešiu Adomu Laduku; drauge su juo nuo žandarų knygas slėpdavo ir patys slapstydavosi.

1889 m. Gustas, eidamas su savo bendradarbiu Simonu Bakausku, Krakių miške sutiko uriadniką, kuris, jiems bebėgant, peršovė Gustui krūtine, bet nepavojingai, nes kulipka įstrigo į knygas, kuriomis Gustas buvo apsi-vyniojęs. Gustą dar vieną kartą buvo sulaukęs uriadnikas Rajauskas, bet už kyšį paleido. Dieną uždarbiaudavo, versdamasis įvairiais darbais.

(Iš Ramygalos val. vald. nutarimo 1927 m. rugpjūčio 26 d.).

Rusų muštas ir kankintas.

Eržvilko par. yra gimęs ir augęs Izidorius Pocius. Jis pasižymėjo dideliais gabumais kaip knygnešys. Aš pats, būdamas Palangoje kapelionu ir „Kryžiaus“ redaktoriu, daug kartų pasinaudodavau Pociaus sumanumais. 1900 m. Pocius buvo suimtas Truskavoj su knygomis. Žandarai jį suėmė smarkiai sumušę ir etapo keliu varė per visokius, kaip jis sako, turmelius. Bevarydami vis dar plakė taip, kad jis nustojo sveikatos ir pilno proto. Dabar aš jį radau Eržvilke besibastanti po miestelį ir sergantį proto liga. Laikas nuo laiko jis atsimena savo keliones, bet trumpai. Kojos ir šonai ir dabar rumbais dengti. Vaikščioja apskuręs, nudrįskęs; žaizdos, kurios buvo pasidariusios nuo žandarų virvių, dabar vėl atsivėrė.

(Iš Eržvilko klebono kun. Jul. Jasinskio rašto Sv. Ministerijai, rašyto 1927 m. spalio 10 d.).

Fleljeto n̄as.

Šaudymas su išdavomis.

Jeigu kareivis parvažiuoja į namus atostogų, į kaimą, tai ten jokios ramybės jam nėra. Visas kaimas tuokart aplink susirenka ir nori įvairių paskaitų klausyt. Kariškom temom. Ir dar su iliustracijom.

Taip pat buvo ir Kuosai Jurgiui. Atvažiavo žmogus į kaimą.

— Pailsėsiu, — mano sau, — nuo sunkių kariškų pareigų!

Ir pradėjo ilsėtis. Tuoj publika aplinkui susirenka. Visi iš įdomumo net išsižioję, vaizdingai kalbant. Troboje tai net meteorui

nebūtų kur nutūpti, taip visuomenės prisigrūdę. Ir visi, viens per kitą prašo:

— Parodyk, — prašo, — kaip iš šautuvo šaudoma!..

Prašo ir prašo. Net gaila darosi Kuosai Jurgiui tų prašymų beklausant.

— Ištroškę, — mano — žmonės, mokslo žinių... Kodėl neparodyt... Einam, — siūlo, — į kiemą! Troboj truputį lyg ir nepatogu šaudytis.

Išsiveda tuoj visą publiką į kiemą. Sustato. Į rankas šautuvą pasiima. Ir pradeda ieškoti, į ką čia iš pradžių taikinti. Mato — ant tvoros senas puodas pamautas. Molinis.

— Matot aną puodą? — klausia.

— Matom, — atsako publika.

— Tai aš šitą patį puodą vienu momentu nudėsiu, — pasiūlo Kuosa ir ištiesia šautuvą.

O čia sena senelė Motiejienė pasišoka. Už rankos griebia.

— Kaimynėli, — rėkia, — į puodą netaikink! Puodas niekai! Verčiau į tą krepšį, kur prie tvoros guli!

Mato visi — guli sau toks vienas krepšis nekaltoj pozoj. Didelis. Bulvėms nešioti. Ir dugnu į publiką žiūri.

— Kodėl, — mano Jurgis, — nepaklaustyti seno žmogaus prašymo! Jeigu jai tas malonumą sudaro!

— Man vis vien: puodas tai puodas, krepšis tai krepšis. Galima ir į krepšį taikinti!

Ir pradeda taikinti. O senelė Motiejienė tokia linksma šalia stovi ir šypsena iš savęs leidžia, kad ot,

girdi, paklausė jos prašymo! Publika irgi, kaip ir bendrai prieš kiekvieną šaudymą, nerimą rodo ir nori paniką pradėti daryti.

Po kelių minučių Kuosa Jurgis šovė. Dūmai kai išsisklaidė, visi puolė krepšį tirti. Gal kulką norėjo surasti, gal šiaip ką. Gal skylės krepšį ieškojo.

Ir staiga mato visi: guli krepšį višta peršauta. Ir jokie gyvybės ženklo rodyti nenori. Visi pradėjo rankas iš nusistebėjimo kilnot ir klausimą spręst: iš kur ta višta čia atsirado, ir kodėl būtent ji guli krepšį, o ne kur kitur? O senelė Motiejienė visai aiškiai Dievo vardą pradėjo be reikalo minėti ir šventuosius vardint, liudytojais šaukdama.

— Jėzus, Marija, — rėkia — kaimynėli, vištelę mano nudėjai! Tokia vištelė buvo, stebuklas, gal sakyti, o ne višta, ir tu ją vienu šūviu nudėjai! Ką gi aš dabar darysiu?..

O Venauskiene į kalbą įsikišo.

— Nemeluok, — sako, — Motiejienė, nemeluok! Nedumk akių! Prieš tris dienas jau mačiau, kaip padvėsusią vištą po skvernu pasikišusi nešiojai!.. Kam dabar laikas pasakoji!..

Motiejienė truputį lyg susisarmatijo. Ypač, kad ir daugiau liudytojų atsirado.

— Matėm, — aiškina visi, — kaip padvėsusią vištą jau kelias dienas tampei! Tai nėra ko čia daugiau į kalbas leistis!..

Motiejienė pravirko taip gaudžiai. Ašaras į skėpetos kampa lieja.

O, visgi, — sako, — kaip ten būtų, peršovei, kaimynėli, mano vištą! Nudėjai mano skarbą, kurs kasdien kiaušinius dėjo! Atsilygink už skriaudą!..

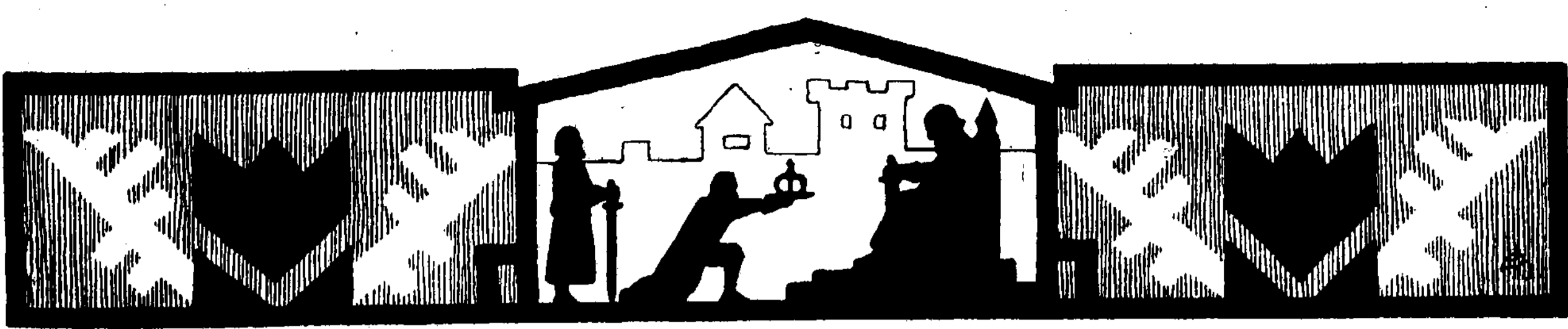
Ką gi jau bepadarysi. Atsilygino karys Kuosa Jurgis senei Motiejienei. Padėjo aštuonis litus grynais pinigais.

O paskui šautuvą į kampa pastatė, ir niekam nė artyn prieit prie jo neleido. Pats irgi — kad ir kažin kiek prašytum, daugiau jokių šaudymo pratimų nerodė.

— Dėl to, kad, — aiškina, — baisu. Kitą sykį gali kokią kaimyno karvę, į krepšį įlindusią, nudėti. Iš kur tuokart skriaudas užlyginsi?.. Gerai dar, kad šį sykį višta buvo, o ne kas kitas... Ir tai 8 litai amen!

Visi jam pritarė. Senelė Motiejienė irgi džiaugėsi. Kur gi ne!

Liūnė Janušytė.

PRAEITIS ŠEŠĖLIAI

Vestuvės.

I.

„Nekibk tu šį kartą prie manęs — murmėjo senis Vykintas, besigindamas nuo kitados malonaus meilinosi didelio medžioklės šuns, kurs jam trukdė įeiti savosios sodybos kieman... Toji sodyba stovėjo dešiniajame Nemuno krante — keli varstai nuo Gardino pilies vakarų sienos — prie pat Lydos tako. Iš gyvenamos trobos prieangio lipynės gražiai buvo matyti tamsūs Baltežerio miškai, Nemuno tekme storu sniego pluoštu pridengta ir aukštos pilies sienos.

„Praeities šešėlių“ autorius ats. gen št. plk. lt. S. Zaskevičius.

Vykintas buvo vyresnysis Vytauto dvaro medžiotojas, čia gyvenęs dar nuo Dovydo viešpatavimo laikų. Aukštas ūgis, stambūs pečiai ir didelės, stiprios rankos rodė jį kilus iš senos jotvingių giminės, o raukšlėtas veidas, aukšta kakta ir sučiauptos lūpos reiškė geležinę valią, ramų būdą ir sumanumą.

1386 metų sausio pradžioje Gardino apylinkėse medžioklė buvo įprastas reiškinys, todėl, taip staiga grįžus Vykantui sodybon, visa jo šeima nustebo: net keli lenkai — vergai, apie gyvulius besisukinėdami, kažką suergeliavo keista slavų tarme...

Įėjęs seklycion Vykintas reikšmingu rankos judesiu iškraustė lauk moteris, numetė šiltą megstinį šalną, trumpus kailinukus, atsisėdo už stalėn ir liepė pašaukti visus tris savo sūnus: Barkų, Radvilį ir Alkį. Kelioms minutėms praslinkus visi trys vyrai jau laukė tėvo įsakymų...

„Siandien, vaikai, pabalnokit sau po porą arklių, apsisarvuokit, apsiginkluokit ir droškit tvirtovėn. Ten rasit pirmąją kunigaikščio raitijų šimtinę, su kuria teks jums žygis atlikti. Maisto paimkit dviem trim dienom, bet žiūrėkit, kad arklių neapsunkintų... Niekam nė žodžio, ir pavakariais kad jūs čia nebūtų...“. Tėvą pagerbę vyrai išėjo, o sodyboje prasidėjo kasdieninis trūsas: vien tik rūstus senio balsas rodė, kad čia kažko nepaprasto būta. Tačiau susidomėjusios pasikalbėjimu moterys gavo atsakymą, kad ryt kunigaikštis ruošiasi medžioklėn ir ims su savim jaunimą...

Bet iš tikrųjų atrodė štai kaip. Vytautui iš Krėvos sugrįžus, gandai apie livonėčių ir Andriaus puolimą pasitvirtino. Jie ilgai ruošėsi tam pavojingam ir ilgam žygiui, nes nuo Plocko ir Rygos ilgas Vilniun kelias... Apie Kalėdas abi rinktinės perėjo Dauguvą ir susijungė ties dabartine Utena. Gerokai įsalaęs Ežerėnų kraštas, vasaros metu dėl neišbrendamų balų ir pelkių veik nepereinamas,

teikė dabar jiems puikios progos savąjį reizą*) greit atlikti. Įsigilinę Lietuvos vidun, Livonijos riteriai ir Plocko maskoliai tučtuojau pradėjo plėšikauti, sodybas deginti, moteris ir vaikus žudyti, o išlikę gyvi vyrai tekdavo jiems nelaisvėn. Aukštaičiai tuojau pajuto Lietuvos priešų žygio tikslą, išsislapstė su visa manta po aplinkinius miškus, o Vilniun leido gaudą, kad, girdi, kalavininkai su Andrium traukia nuo Utenos į pietus — Ašmenos link. Pakeliuj jie tikisi susijungsią su Smolensko kunigaikščiu Sviatoslavu, kuris irgi rengėsi jiems padėti. Jogaila, užsidaręs Vilniaus tvirtovėje, liepė Skirgailai traukti į Medininkus ir prašė Vytautą Skirgailos žygi ne tik paremti, bet jam ir vadovauti...

Reikėjo skubėti, nes nerangūs Sviatoslavo ruskiai, Dainavos tįjūno žiniomis, irgi judėjo. Štai kodėl Vytautas taip paslaptinai rengė savo raitinikus ir tą pat sausio naktį išnyko iš Gardino tvirtovės...

II.

Tūkstantinė Vytauto raitelių rinktinė sutemus išslinko iš pilies ir patraukė Lydos taku... Vykintai ėjo pirmoje šimtinėje, kurios priekyje jojo patsai kunigaikštis...

Saltis tarytum truputį nukrito, o keletui valandų praslinkus, kai mūsiškiai prajojo upės Kotros slėnį ir įsigilino į Pušinės miškus, pasidarė net šilta...

Arkliai skambiai prunkstė, šimtininkai su žmonėmis juokavo, o jaunimas patylomis džiūgavo, nes juto artėjančias kautynes. Pamiškėje, kartais, žybtarėdavo vilko „žvakutės“, skardžiai sutarėdavo bėgančio šerno laužomos šakos arba kurčiai baubtelėdavo didžiulė meška... Poryčiais mūsiškiai pasiekė Tūros pakraščius ir čia sustojo poilsui. Po valandos sužibo laužai, pakilo dūmai ir pakvipo įvairiai kepama briediena, šerniena ir kiškiena... Arklius vyrai nubalnojo, pridengė odinėmis gūniomis ir pametė jiems šieno pluoštelių...

Gerai pasilsėję, jau apie pusiaudienį, traukė Vytauto vyrai Lydon, kurios vaišingose sodybose teko vėl ilsėtis... Nuo Lydos jie patraukė į šiaurės-rytus - Dieveniškio link, o Graužiškėse juos jau sutiko Skirgailos jorkai... Čia sužinota, kad Andrius su mistru, Sviatoslavo nesulaukdam, jau siekią Ašmeną... Pagaliau atvyko ir Skirgaila, siūlydamas tuojau pradėti kautynes. Bet Vytautas jam atsakė: „Nėr ko skubėti, broli, tegu jie „įsikanda“ į Ašmenos vartus, už kurių tikisi maisto sau rasią, o jau tuomet mes jiems sudrošim“... Ir tiesa: išalkę, ilgo žygio nuvarginti, rusai ir riteriai puolė į Ašmeną, bet iš pilies sienų pasipylė į juos strėlių lietus, verdančios dervos kibirai ir akmenų galybė... Reikėjo pradėti rimtas supimas. Kai tik abi priešo rinktinės naktį sugulo ir išstatė sargybas, Vytautas davė ženklą pulti... Išklorę geroką užmūsų ir sužeistų skaičių, netekę daugybės arklių, prakeikti „rei-

*) Karlagą.

zininkai“ smuko ten, iš kur atsibastė... Pats Andrius vos išvengė mirties... Sviatoslavas, sužinojęs apie Ašmenos kautynių pasėkas, nedrįso eiti sumuštiems talkon, ir iš pusiaukelio grįžo Smolenskan... Vytautas su Skirgaila išjojo Vilniun.

III.

Tačiau Vilniuje juos laukė netikėta naujiena. Pa-skutinių kautynių įbaugintas, dėl savo ateities nerimo apimtas, Jogaila jiems pareiškė važiuosias pas lenkus „ženyti“. Taip, girdi, buvo sutarta Krėvoje, taip reikia ir daryti. Kartu su savim jis kviečia ir pasirašiusius Krėvos uniją brolius... Lenkų palydovai seniai jau laukia...

Kas beliko daryti? Kadangi lenkai iškilmingai žadėjo Lietuvos kunigaikščių kovoje su rusais, ordenais ir Andrium padėti, tai Vytautas, nors širdyje mažai tais pažadais tikėjo, tačiau šventos ramybės dėliai nutarė kartu važiuoti... Vadinas, kol Jogaila su Skirgaila iškilmingon kelionėn ruošės, Vytautas išvyko Gardinan, žadėdamas čia palaukti ir paskui kartu Lenkijon traukti.

Smarkiai nuliūdę grįžo Vykintai tėviškėn... Jie papasakojo tėvui ir namiškiams apie Jogailos sumanytą kelionę ir Vytauto sprendimą... Senis tik nusispiovė ir savo ruožtu jiems pranešė, kad Krėvos sutarties besilaikydamas, jis lenkų belaisvius jau išleido... „Stiprūs žemaičiai ir Sūduvos kraštas neb'gali nuo vokiečių atsikratyti, rusai Brastos žemę užpuldinėja, o čia Jogaila vestuves taiso, visus krikštyti žada, lenkų — nususių pagalbą laukia... Bijo jis savo klastos aukų, tėvo — Kęstučio šešėlių...“

Jie, girdi, naktimis jam miegoti trukdo ir vis Pikuolio žabangomis graso... O kad jis prasmegtų — tas nenauda! — taip skundėsi mūsų žmonės, o tuo tarpu iškilminga ir turtinga Jogailos - Skirgailos ir Lengvenio važiuosena traukė Gardino link... Dienai kitai praslinkus, grįžęs iš pilies, senis pranešė, kad kunigaikštis kelionėn į Lenkiją imsiąs savąją pirmą šimtinę ir jo sūnums todėl teksią į „liachų“ žemę keliauti... Jogaila tik trupinėlių laiko Gardine apsi-stojo ir skubo toliau... Mūsų vyrus išlydėjo mamaitė, sesutės, Barkaus ir Radvilio mylimosios, o senis, laimingos kelionės linkėdamas, prigrasė sprandus jiems nusiųsias, jei su lenkaitėmis susidėtų... Liko taip pat namie praš-

matni kunigaikščio žmonelė Ona ir jaunoji kunigaikštytė... Nubodi Lenkijon keli, nė užsitęsė ilgiau ne porą savačių... Mūsiškiai prajojo seną Jotvingiją, užgriebė mozūrų pablu-kusius smiltynus ir atsidūrė ties Varšuva, kur viešpatavo kunigaikštis Jonušas, vedęs kadaise Vytauto seserį — Danutę. Čia jie ilgėliau pasilsėjo ir net surado keletą lietuvių merginų ir vyrų, kuriuos buvo parsivežusi iš Lietuvos Danutė. Buvo ten ir jaunesnis Jonušo brolis — Simas, Mazovijos kunigaikštis, Sūduvos kaimynas, kuris labai norėjo Lenkijos karaliaus sostą įsigyti, bet Krokuvos ponai sutrukdė **). Iš Varšuvos kunigaikščiai patraukė per vadinamą „Didliachiją“ Krokuvos link... Rinktinių vyrai gailėjos nuskurusių, apiplyusių Lenkijos „chlopu“ (valstiečių), įvairiems poniakams vergaujančių ir juokės iš pilvuotų, nuplikusių lenkiokų — riterių, kurie dažnai be jokio reikalo savo mažytėmis „sobliukėmis“ kits kitam pakaušius pešiodavo.

Didesnes sodybas lenkai miestais vadino, o jų gyventojus miesčionimis. Miesčionių tarpe rasdavai daug vokiečių... Visi lenkai kalbėjo labai tankiai, mėgo silpną alų ir skystą midų gurkšnoti, bet, bematant, pasigerdavo. Pasigėrę daug trukšmavo ir visaip rėkė... Trumpai: Lenkija mūsiškiams atrodė savotiškai margu ir keistai judriu pasauliu, kur buvo daug judesio ir riksmo, bet maža naudingo darbo ir rimties...

Pagaliau pasirodė lenkų sostinė — Krokuva... Ten jau laukė Lietuvos kunigaikščių iš visų Lenkijos kampų susirinkusi šlėkta — poniakai ir kunigai, kurių vyriausias — vadinosi Primas (pirmas). Dievams ramovių ir aukurų Krokuvoje nebuvo matyti, o jų vietoje buvo pastatytos bokštuotos bažnyčios su skambančiais varpais. Krokuvos gatvės, didžiuliais akmenimis gabalais grįstos, iš abiejų pusių apsistatė įvairaus dydžio namais, o Vyslos upės kairiajame krante riogsojo didžiulė tvirtovė, kurią miesčionys „Vaveliu“ vadindavo. Į tą tvirtovę patraukė Lietuvos kunigaikščiai... Mat, joje jau laukė Jadvyga...

IV.

Gilų liūdesį ir slegiantį nejaukumą jautė mūsų vyrai, kai prasidėjo krikšto ir vestuvių iškilmės... Visur svetimi žmonės, nesuprantamos kalbos ir didžiulis triukšmas...

Jie nesuprato krikšto apeigų reikšmės, juos slėgė varpų skambėjimas, keistų dudų garsai, blizgą apdarai, smilkalų dūmai, minios klegesys ir nesuprantamos giesmės...

Vaidenosi jiems laisvos Lietuvos miškai, paslaptingos ramovės, trimitų aidai ir senovės daina... Norėjo iš tų iškilmių bėgti ten, kur viešpatuoja savoji kalba, artimi žmonės, laukia įprastas darbas ir žiauri kova už kasdieninį būvį...

Bet žiaurus Praamžius neklausia, seni ištikimi dievai nesugeba padėti, ir Krokuvos ponai šį kartą laimi... Vytautas, Jogailos broliai, visa lietuvių rinktinė priima krikštą ir tyliai laukia, kol Gedimi-

Tėvynė pavojui!

no giminės atstovas galutinai parsiduos vylingiems lenkams, nes juk po krikšto ir vestuvių seka vainikavimo iškilmės...

Tuo būdu...

tasai,

kuriam mirštantis Algirdas įteikė Lietuvos likimą, kurio įsakymu buvo nužudytas Kęstutis, kuris kašneliais užstatydavo priešams gimtąjį kraštą, kuris savojo žodžio niekuomet nelaikė, kuris Vytautą kalino ir savo brolius išduodavo, kuris sunkiausią valandą paliko Lietuvos sostinę, kurs, baimės skatinamas ir tuščios garbės trokšdamas, čia Krokuvoje dar kartą lenkams užstatė Vytautą ir [savuosius...

kurį Lietuvos giminė Jogaila vadina, — 1386 metais vasario 16 dieną — užsidėjo ant savo galvos lenkų vainiką ir ilgiems amžiams pražudė Lietuvą...

Iškilmės jau pasibaigė... Lenkų ponai padarė Jogailą savo karalium ir išgavo iš jo teisės laikyti Lietuvą jų tarnaitė ir vergė. Tas pats Jonas Tarnovskis, tapęs dabar Jogailos patarėju, kitą dieną pareiškė Vytautui ir Skirgailai, kad juodu čia Krokuvoje pasiliksią ir savo galvomis atsakysią, jei Lietuva neklausys pasiūstų jai iš Lenkijos valdovų... Vadinasi, Jogaila net kryžiaus akivaizdoje savo brolius ir kraštą išdavė priešams — lenkams...

Mūsų vyrai, džiaugsmingai besirengią grįžti namo, klausės šitos baisios naujienos, tarytum stabo ištikti. Ginklai jiems irgi čia negalėjo padėti. Pagaliau kalbos ir kelio nežinodami į tolimę kelionę taip pat nedrįso išsirengti... Likusi jiems vienintelė viltis, kaip nors susisiekti su atskirtu nuo jų Vytautu, kuris po pasikalbėjimo su Tarnovskiu laukė progos pamatyti Jogailą...

Toji proga greit pasitaikė... Dar nesuspėjo lenkų ponai su Jogailos raštais Lietuvon išvažiuoti, kai iš Vilniaus atėjo žinia, jog po Ašmenos smūgio atsigavę Livonijos riteriai ir Andrius jau vėl žengia Lietuvon, bet ši

kartą juos lydi didžiulė kareivija... Lietuviai laukia — nesulaukia grįžtančio Vytauto.

Krokuvos ponai pajuto, kad iš jų planų nieks neišeis, ir ko gero ne tik Lietuva teks ordenui, bet ir rusai juos pačius apdaužys... Tuomet jie leido Jogailai su Vytautu pasimatyti ir jį Lietuvon su tokia sąlyga išleisti, kad jiems pareikalavus kunigaikštis tuojau Krokuvon grįžtų. Tuo būdu kovo mėnesio pradžioje Vytautas su vyrais vėl atsidadė Varšuvos kelyje. Na, ir spiaudėsi jie... Tik Lietuvos liūto sūnus tyliai jojo šimtinės priekyje... Jo akys degė nepaprasta ugnimi, nekantrios rankos trukčiojo linksmojo žirgo pavadžius, o lūpos vis kartojo: „Palaukit, niekšai, jūsų valanda dar neatėjo...“

V.

Ažuolas pabaigė... Visa kuopa juto sunkų mūsų senolių gyvenimą ir, širdingai jiems užjausdama, giliai susimąščius — tylėjo... „Taip, vyrai! ne kiekvienos vestuvės būna linksmos, ir ne kiekviena vasario 16-ji diena mus džiugina“, — staiga sušneko viršila... „Bet ar verta dėl to nusiminti? Ne, tūkstantį kartų ne! Penki šimtai su kaupu metų skiria mus nuo Jogailos vestuvių, penki amžiai nuolatinės kovos, vargo ir apsvylimų... Aiškiai juk matote, kad Jogaila viską darė, ką tik piktas krašto valdovas sugeba padaryti, bet vis tik mūsų tautos atsparumo nesunkino... Tegu lenkų didikai garbina jį, tegu stato jam paminklus, bet mes — lietuviai rasime jam... tik paniekos žodį... Kad ir karaliaus vainikas jo galvą dabino, kad ir mūsų tėvai jo piktoms užgaidoms turėjo pasiduoti ir dėl to daug kentėti, bet jis iš Lietuvos pabėgo, o mes vis dėlto likome... Jis buvo vienas — o mūsų tūkstančių tūkstančiai. Pagaliau jo kūnas seniai jau dulkėmis virto ir karaliaus karūna guli aptriušusiame karste, o Lietuva nemirė, ir šiandien gyvuoja laisva... Vadinasi — galvas aukštyn ir drąsiai žengsim pirmyn, vyrai!!!“

S. Zaskėvičius.

Kaimo mergelė — tėvynės išgelbėtoja.

Šių metų vasario mėn. pabaigoj Prancūzija iškilmingai minėjo didelę savo tautos ir valstybės šventę — garsias sukaktuves. Vasario m. 23 d. sukako 500 metų, kaip viena prancūzų kaimietė mergelė *Joana D'Aark*, dabar vadinama „*Orleano mergele*“, pasišventus savo tėvynei, ją žūstančią išgelbėjo iš anglų.

Keturioliktame ir penkioliktame amžiuje Prancūzijoje prasidėjo naminiai vaidai ir karai su anglais. Karai, su mažomis pertraukomis, tęsėsi apie šimtą metų, todėl jie ir vadinami *šimtamečiu karu* (1339—1459 m.).

Prancūzų kunigaikščiai, nors ir buvo karaliaus giminės, bet elgėsi kaip savarankūs valdovai: tardavosi su svetimomis valstybėmis, kariavo tarp savęs ir su karalium. Pats tvirčiausias ir pavojingiausias karaliui buvo Burgundijos kunigaikštis. Dėl prekybos pelningumo Bur-

gundijos kunigaikštis palaikydavo gerus santykius su Anglija, kuri, remdamosi minėto kunigaikščio užuojauta, nė kartą puldavo Prancūziją ir ją teriodavo.

XV amžiaus pradžioj Prancūziją valdė silpnabūdis karalius Karolius VI. Jo žmona Izabelė, patvirtusi moteriškė, turėjo daugiau įtakos krašto valdžiai, negu pats karalius. Tokie valdovai, naminiai karai ir anglų

Domremi, gimtinis Orleano Mergelės miestas.

Orleano Mergelė (pagal seną graviūrą).

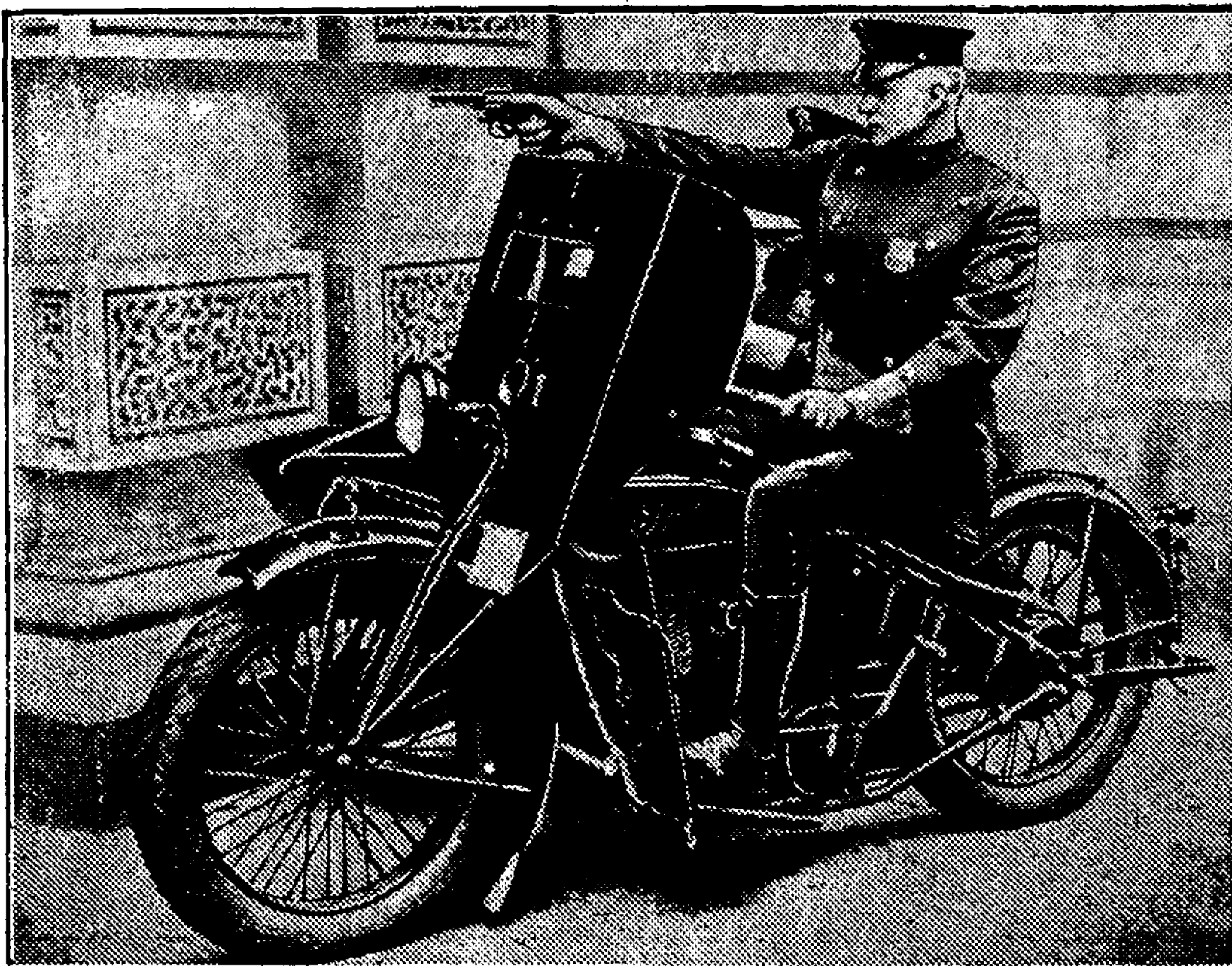
puolimai įstūmė Prancūziją į didžiausią vargą ir ji stovėjo prie bedugnės kranto. Anglų karalius Henrikas V, pasinaudodamas Prancūzijos silpnumu, pasiryžo galutinai ją pavergti. Užėmė Paryžių ir priverstė prancūzų karalių pripažinti jį Prancūzijos sosto įpėdiniu. Nustojęs proto prancūzų karalius Karolis VI atėmė iš savo sūnaus įpėdinystės teises. 1421 m. Prancūzija buvo sujungta su Anglija. Bet netrukus abudu karaliai mirė. Tuomet dėl Prancūzijos sosto pradėjo varžytis jų sūnūs. Anglijos jaunas karalius, kaip galingesnis už Prancūzijos, ugnimi ir kalaviju vėl pradėjo naikinti prancūzų žemę. Anglai apsupo didžiausią, po Paryžiaus, Orleano miestą.

Toj sunkioj ir pavojingoj prancūzams valandoj staiga pasirodė iki tol nežymi jauna ir graži prancūzų kaimietė mergelė Joanna D'Ark. Ji, surinkus apie save šalininkų būrį ir iškėlus baltą vėliavą, išėjo Prancūzijos ginti nuo anglų.

Joana pirmučiausia su savo draugais išėjo į karo žygį iš Lotaringijos miestelio Vokulero. Sėdus ant žirgo perplaukė Marną, Oba ir Jonna ir, vengdama susitikti su anglų žvalgiais, per 11 dienų nujojo 600 kilometrų iki Sinono. Čia prasidėjo žiaurios kautynės su anglais. Joana per 160 dienų beveik nenulipo nuo arklio, nežiūrėdama nei žaizdų, nei nuovargio.

Joanos dėka, po atkaklių kautynių anglai buvo atstumti nuo Orleano sienų. Orleanas buvo išgelbėtas. Drauge sužibėjo ir visai Prancūzijai išsigelbėjimo vilties žvaigždė.

Narsi karžygė Joana D'Ark nuvedė jaunąjį prancūzų karalių Karolį VII į Reimsą vainikuotis ir tuo būdu Prancūzijos sostas buvo iš anglų išplėštas ir atiduotas tikrajam įpėdiniui. Bet kovos dar tuo nepasibaigė. Jos tėsėsi ir jauna Joana dar tebestovėjo priešaky prancūzų karaliaus kariuomenės. Burgundų kunigaikštis, anglų šalininkas, vis dar priešinosi karaliaus valdžiai ir skaldė Prancūzijos vienybę ir vidaus tvarką. Joana pateko burgundų nelaisvėn. Burgundai ją atidavė anglams, kurie 1431 m. gegužės m. 30 d., nekaltai ją apkaltinę kaip burtininkę, sudegino ant laužo Ruano mieste. Tokia tai

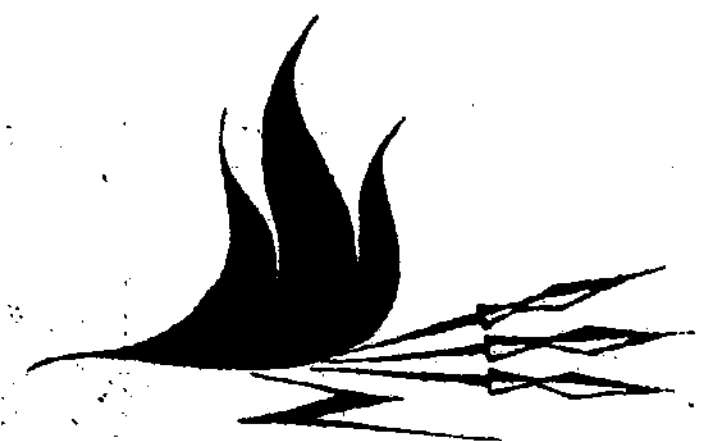
Žiemos juokai. Sniegu apgaubtas Jono Sebastijono Bacho paminklas Berlyne.

mirtimi mirė narsi prancūzų karžygė Joana D'Ark, kurios vardas brangus kiekvienam prancūzui.

Po Joanos mirties nors dar ir tęsėsi kovos, bet narsuolės žygiai sustiprino prancūzus ir jie po 20 metų su viršum galutinai išvijo anglus iš savo tėvynės.

Nuo to laiko jau prabėgo 500 metų. Prancūzai švenčia didelę šventę. Sukaktuvių minėjimo dieną prancūzų didelė organizuota eisena išėjo tuo keliu, kuriuo savo laiku jojo Orleano mergelė tėvynės ginti. Vokulene ir Sant Urbane iškilmingai pastatyti Joanos garbei granito stulpai, o bažnyčioj prikalta atminimo lenta. Atstatytas ir paminkliniais akmenimis pažymėtas tas kelias, kuriuo anksčiau žygiavo Joana, o dabar ėjo iš visos Prancūzijos suplaukusi milžiniška organizacijų eisena. Iškilmėms vadavo gen. Veygandas.

St. Butkus

Amerikos policininkai kovoja su plėšikais šarvuotuose motocikluose.

KARIUOMENĖS GYVENIMAS

Latvių medalių įteikimas mūsų karininkams.

Š. m. kovo mėn. 7 dieną Latvijos įgaliotas ministras Lietuvai atstovybės rūmuose įteikė Latvijos nepriklausomybės dešimties metų sukaktuvėms paminėti medalius šiems mūsų kariuomenės karininkams: 1) atsargos generolui Žukauskui, 2) gen. št. pulk. Kubiliūnui, 3) gen. leit. Grigaliūnui-Glovackiui, 4) gen. leit. Šniukštai, 5) gen. leit. Nagevičiui, 6) gen. ltn. Bulotai, 7) gen. št. pulk. Gerulaičiui, 8) pulk. Skučui, 9) pulk. ltn. Mačiulaičiui, 10) pulk. Vimeriui, 11) pulk. Sutkui, 12) pulk. Uogintui, 13) gen. št. pulk. ltn. Pundzevičiui, 14) gen. št. pulk. Jakučiui, 15) gen. št. pulk. Griganavičiui, 16) gen. št. pulk. Jackui, 17) pulk. Bironiui, 18) pulk. Jurgaičiui, 19) pulk. Vidugiriui, 20) pulk. Adamkavičiui, 21) pulk. Jackevičiui, 22) pulk. ltn. Čaplikui, 23) pulk. ltn. Dočkui, 24) pulk. ltn. Saladžiui, 25) pulk. ltn. Murnikui, 26) adm. pulk. ltn. Augustauskui, 27) mjr. Raštikiui, 28) mjr. Kalmantui, 29) mjr. Sližiui ir 30) karo kapelionui kun. Sabaliauskui.

Be šių asmenų tokiais pat medaliais apdovanoti dar ir kiti tikros tarnybos ir atsargos kariai, iš viso 300 žmonių.

Tarp kitko medaliais apdovanoti ir du p. p. ministrai: Vidaus reikalų ministras pulk. Musteikis ir susisiekimo ministerijos valdytojas atsargos pulk. ltn. Variakojis.

Apdovanotų tarpe yra keli atsargos generolai, du karo kapelionai, viena gailėstingoji sesutė, keliolika puskarininkių — Vyties Kryžiaus kavalielių ir savanorių.

Be pažymėtų 30 karininkų, visiems kitiems apdovanotiems kariams medaliai ir liudymai bus įteikti per Vyriausiąjį štabą.

Latvijos dešimties metų nepriklausomybės sukaktuvėms paminėti medaliai yra dviejų rūšių: pirmoji rūšis su kardais ant medalio kaspino, ir antroji rūšis be kardų. Pirmos rūšies medaliai duodami tik Latvijos nepriklausomybės karo dalyviams arba prisidėjusiems tai nepriklausomybei atgauti; antros rūšies medaliai (be kardų) duodami nedalyvavusiems nepriklausomybės kare.

Visi Lietuvos kariams suteikti medaliai yra pirmos rūšies, t. y. su kardais, todėl jais apdovanoti tik tie kariai, kurie 1919 — 1920 metais yra dalyvavę mūsų su bolševikais Latvijos teritorijoje, arba kitu būdu yra prisidėję Latvijos nepriklausomybei atgauti. Lietuviams suteiktų medalių skaičius buvo aprėžtas, todėl visai aišku, kad visi be išimties 1919 metų kovų su bolševikais dalyviai jų negalėjo gauti.

Latvijos ministras Lietuvai, medalius įteikiant, pasakė širdingą prakalbą; apdovanotų vardu jam atsakė buvęs kariuomenės vadas ats. gen. Žukauskas.

Po įteikimo ceremonijos kelios valandos Latvijos atstovybėje praėjo labai geroj, širdingoj ir draugiškoj nuotaikoj.

Mjr. St. R.

4 p. L. K. Mindaugo pulkas. Kovo m. 1 d. mindaugiečiai atsisveikino su senu pulko šeimos nariu vyr. ltn. Žukaičiu Stepu ir palydėjo naujon tarryboni — į I karo apygardos štabą.

Vyr. ltn. Žukaitis atvyko iš Karo Mokyklos į pulką 1922 m. sausio mėn. 6 d. ir tarnavo jame iki šiol.

Vyr. ltn. Žukaitis buvo ne vien tik viršininkų gerbiamas ir mylimas; ypač mylėjo jį jaunesnieji kariai. Jis jaunesniųjų buvo lyg tėvas ir brolis. Pažindamas kareivių sielą, mokėjo kiekvieną tinkamai įvertinti.

Tarnaudamas pulke buvo žinių karininku, švietimo vadovu, o nuo 1926 met. paskirtas pulko adjutantu. Jo pastangomis buvo surengta pirma pulko sporto diena, kada dar pulkas stovėjo bare. Nuo to laiko pulko sporto diena liko tradicine diena. Jo iniciatyva buvo rengiami įvairūs kareivių pasilinksminimai.

Taip pat buvo nuolatinis pulko korespondentas, redagavo periodinius pulko leidinius „Senolių Takais“; rašo pulko istoriją. Pulkui buvo skyręs visas savo jėgas, energiją, visą savo dvasios turta.

Mindaugiečiai tiki, kad tu, Stepai, gyvensi ir naujoj tarnybos vietoj mindaugiečių dvasia ir ją skleisi.

Nevėžio Šlaitas.

5 pėst. pulkas. Kaip pulkas šventė savo pirmąjį dešimtmetį. Kovo mėn. 2 d. sukako dešimt metų, kaip krašto apsaugos ministerio įsakymu buvo pradėtas formuoti 5 pėst. pulkas.

Tą dieną pulke užsiėmimų nebuvo. 10 val. pulko salėje kpt. Brusokas laikė kareiviams paskaitą „Pulko istorija“. Po pietų buvo rodoma kareiviams filma iš didžiojo karo „Nugalėtojai ir rabino duktė“. Be to, buvo parodyta filma iš pereinamųjų metų pulko šventės, kaip pulkas gavo vėliavą.

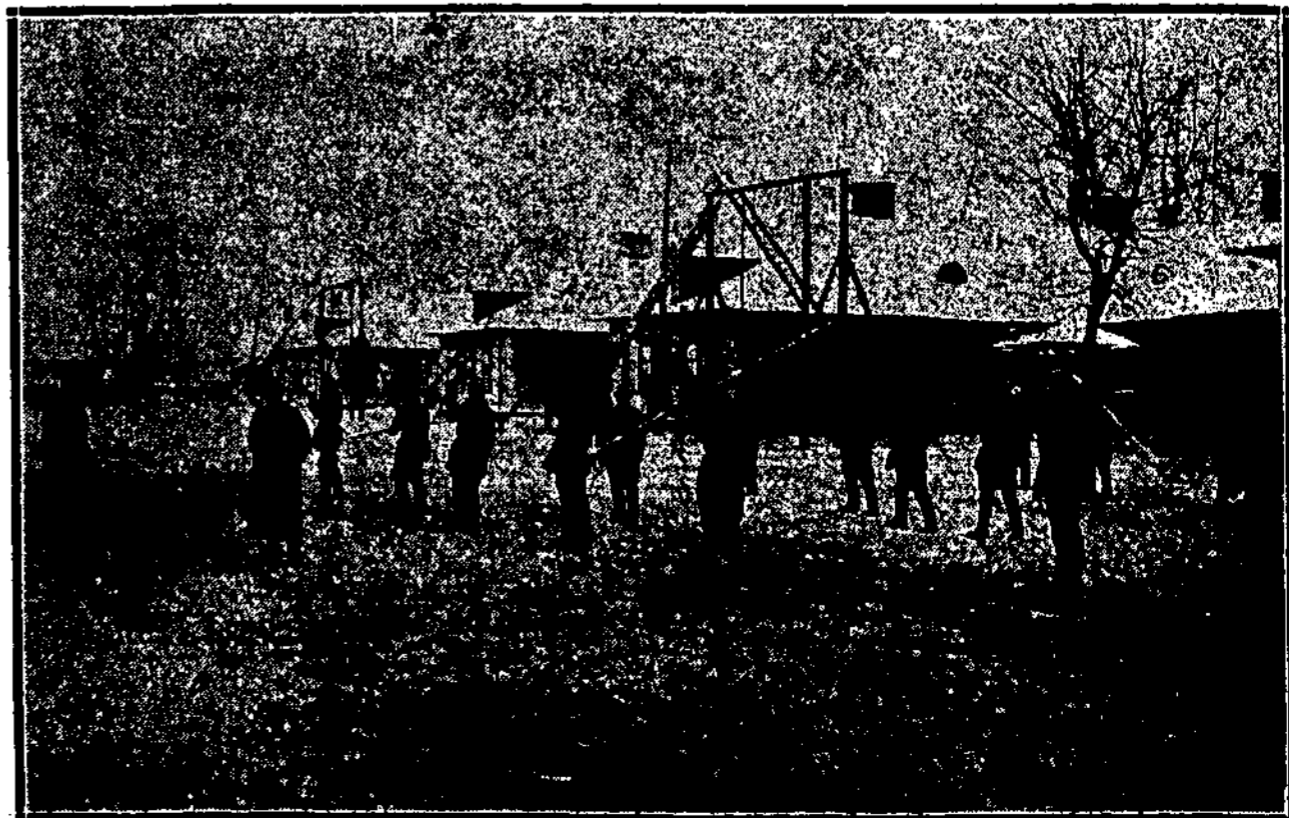
Vyr. ltn. Šiaučiušas trumpai paaikškino veikalo turinį ir skaitė užrašus, nes ne visi kareiviai suspėjo perskaityti.

Vakare karininkų ramovėje buvo šeimyniška vakarienė.

Kovo 3 d. radio pusvalandis.

Mums, kęstutiečiams, pirmiesiems teko per radio paminėti savo pulko dešimtmetį.

Radio pusvalandis prasidėjo 19 v. Kpt. Brusokas laikė paskaitą „5 pėst. D. L. K. Kęstučio pulko pirmojo dešimtmečio trumpa kūrimosi istorija“. Po to buvo sudainuotos dvi dainelės: „Ant tėvelio dvaro“ ir

Kavaleristų pamokos su pike.

Norvaišos „Drauguži, reik apsiginkluoti“. Pulko orkestras sugrojo pirmojo dešimtmečio pulko maršą ir naują pulko maršą, parašytą mūsų pulko kapelmeisterio p. Valeikos.

Pabaigoj orkestras sugrojo maršą „Vilnius“.

Dalyvavęs.

9 pėst. L. K. Vytenio pulkas. *Kareivių klubas.* Pulko kareivių klubas turi šiuos skyrius:

1) kareivių rūmai, 2) kareivių biblioteka ir 3) pulko krautuvė.

Kareivių rūmų salėje yra pulko nuosavas, gerai įrengtas, kinas ir scena spektakliams. Be to, joje laikomos kareiviams paskaitos ir kareiviai priima savo svečius. Pati salė atrodo gana gražiai. Ant priešakinės

sienos pakabinta graži ažuolinė lenta su pavardėmis žuvusių pulko karių. Ant sienų mūsų vyriausybės, visų buv. pulko vadų ir žymesnių Lietuvos rašytojų paveikslai. Ir dar daug paveikslų ir paveikslėlių mokslo reikalams.

Kareivių biblioteka užima vieną nemažą kambarį, kuriame gražiai išrikiuota 8 didelės spintos su knygomis. Dabar bibliotekoje knygų yra 3844 tomiai. Be to, mokoma kuopa turi atskirą bibliotekėlę, kurioje yra apie 300 tomų. Vyteniečių biblioteka, rodos yra didžiausia iš mūsų pulkų bibliotekų.

7 pėst. pulko karininkai nutarė nuo vasario m. 1 d. iki rugniūčio m. 1 d. mokėti po 2% iš mėnesinės algos Šiaurės Lietuvos nukentėjusiems gyventojams šelpti.

KARIŠKOS ŽINIOS.

Naujokų paskirstymas į ginklų rūšis Sovietų Rusijoje.

Sovietų Rusijos kariuomenės vadovybė neseniai išleido instrukciją į karo tarnybą priimtiems piliėčiams skirstyti į atskiras kariuomenės (ginklų) rūšis bei dalis.

Pagal šią instrukciją į pėstininkus skiriami fiziškai subrendę, tvirti, apsukrūs, stiprūs vyrai, nemažiau kaip 153 centimetrų ūgio.

Į artileriją skiriami ne mažiau kaip 160 cm. ūgio, tvirto kūno sudėjimo, gerų akių ir geros klausos vyrai, iš tokių, kurie moka kalvio, šaltkalvio arba staliaus amatą. Į ypatingos paskirties (pajūrio apsaugos, priešlėktuvinę, tvirtovių ir kalnų) artileriją skiriami tokie naujokai, kurie pasižymi ypatingu savo kūno tvirtumu.

Į šarvuotųjų dalis — fiziškai tvirti, ne daugiau kaip 166 cm. ūgio, naujokai, kurie įstengia ilgai pakęsti aukštą temperatūrą (garvežių bei fabriky krosniakuriai, geležies liejyklų darbininkai), turi normalias akis (normalus regėjimas) ir tvirtus dirksnius, iš šoferių tarpo, iš išmanančiųjų apie vidaus degimo garinius variklius, garvežių mašinistai, kelių darbininkai ir kiti panašūs specialistai.

Į kavaleriją skiriami 160–174 cm. ūgio naujokai (ne žemesni ir ne didesni), sveriantieji ne daugiau kaip 73 kilogramus, tvirto kūno sudėjimo, raumeningi, gerų akių ir geros klausos, kurie moka valdyti arkli ir elgtis su juo ir kurie moka kaustyti arklius arba yra kalviai.

Į ryšių tarnybos dalis skiriami fiziškai tvirti naujokai, gerų akių ir geros klausos, telefonistai, telegrafistai, mechanikai, kiti telefono-telegrafo tarnybos specialistai.

Radio mėgėjai, baigusieji militarizuotus radio kursus bei turintieji radio mėgėjų bilietus, pirmoje eilėje siunčiami į radio tarnybos dalis.

Į inžinerijos kariuomenės dalis skiriami dailidės, dažytojai, kalviai, tiltininkai, žemkasiai, krosniai, mūrininkai, stogadengiai, betonininkai, šulininkai, kasyklų darbininkai, mechanikai, vulkanizatoriai, geležinkelių specialistai.

Į chemijos dalis skiriami sveiki naujokai, gerų akių ir geros klausos, su gerai išplėsta krūtinės ląsta, su sveikais kvėpavimo organais.

Į aviacijos dalis skiriami išprusinti, tvirti naujokai, gerų akių ir geros klausos, tvirtų dirksnių, išmanantieji apie mašinas ir variklius (motorus), dirbusieji aviacijos fabrikuose bei dirbtuvėse.

Į jūrų laivyną ir pajūrio apsaugą skiriami tvirti, mokantieji gerai skaityti, rašyti bei skaičiuoti ir fiziškai išlavinti naujokai, gyvenantieji pajūryje, paupiuose ar prie ežerų arba pramonės rajonuose, ypač tokie, kurie moka kurti nors specialybę, reikalingą laivyno tarnyboje, arba kurie yra išėję karišką jūrininkų parengimą.

Čekai apie mūsų kraštą ir kariuomenę.

Čekoslovakų karo mokslų žurnale „Vojenské Rozhledy“ 1928 m. Nr. 12 įdėtas M. Paar'o straipsnis, kur aprašyta mūsų krašto ir kariuomenės trumpa istorija ir karo muziejus. Klek anksčiau tas pats žurnalas buvo įdėjęs mūsų gen. št. pulkininko Jackaus straipsnį apie Lietuvos kariuomenės organizaciją (sutvarkymą).

Jugoslavijos kariuomenė.

Jugoslavijos karo jėgos 1928-1929 metų pagal biudžetinį skaičių sudaro 124.066 žmonių. Sausumos kariuomenės priskaitoma 6.725 karininkai, 5.321 puskarininkis ir 101.800 eilinių; jūrų

kariuomenės 341 karininkas, 4.482 jūrininkai ir žandarmerijos, kuri priskiriama prie karo jėgų, — 102 karininkai ir 5.225 eiliniai. Tai gi sausumos kariuomenės Jugoslavija numato 119.243 ir jūrų 4.823 žmones.

Šis biudžetinis kariuomenės skaičius tenka Jugoslavijos valstybei su 13 milijonų gyventojų. Tai verčia priskirti tą kraštą prie militarinę valstybių.

Lenkija.

Kariuomenės apmūdiravimo reikalai.

Kariuomenės apmūdiravimui medžiagą millinėms ir mundirams iki šiol tiekavo privatūs Baltstogės, Bielsko ir Lodzės gelumbės fabrikai. Patiektoji medžiaga dažnai nevisai patenkindavo statomuosius reikalavimus. Todėl dabar karo reikalų ministerija nutarė medžiagos gamybą pasiimti į savo rankas. Tam reikalui bus nupirktas vienas iš Baltstogės gelumbės fabriky, kurį tinkamai įrengus ir pastačius naujausių sistemų mašinas, bus pradėta medžiagos gamyba. Privatiniams fabrikyms užsakymai ateity nebus duodami.

Pilsudskis egzaminuoja karininkus.

Maršalas Pilsudskis neseniai važinėjo į Dembliną, kur buvo surinkta visa eilė aukštesniųjų karininkų. Šiems karininkams Pilsudskis darė tam tikrus egzaminus divizijų vadų ir tolygioms vietoms užimti. Gera išlaikę šiuos egzaminus netrukus bus paskirti į atitinkamas vietas.

Lenkų karininkai varžo švietimą.

Lvovo apygardos atsargos karininkų sąjungos valdyba savo posėdyje nutarė protestuoti prieš numatomą rusų universiteto steigimą Lvove. Anot nutarimo rezoliucijos, toks universitetas būsiąs ne aukštojo mokslo įstaiga, bet tik separatinės ir priešvalstybinės agitacijos lizdas.

Rengiamas naujas aerodromas.

Neseniai „Lenkų priešaviacinio ir priešdujinio apsigynimo sąjunga“ (L. O. P. P.) nupirko prie Slonimo, Derevančico dvare, žemės sklypą iš 52 hektarų. Čia bus įrengtas aerodromas. Sklypas kainojąs apie 7000 dolerių.

Naujo tipo lėktuvai aviacijos mokyklose.

Karo vadovybė ketina artimiausiu laiku visose Lenkijos karo aviacijos mokyklose įvesti naujo tipo lėktuvus. Tai bus inžinieriaus Bartelio konstrukcijos lėktuvai B. M. 5. su Daimler'io sistemos 200 arklio jėgų varikliais.

Tie naujojo tipo lėktuvai bus kaip ir pereinamasis aparatas tarp pagrindinio mokomojo tipo ir (kovos) linijos lėktuvo.

Suomija.

Naujų laivų statyba.

Suomijos vyriausybė nutarė Abo (Suomijoje) laivų statyklai „Kreton ir Vulkan“ duoti užsakymą pastatyti du šarvuotus laivus krantų gynimui. Pirmasis laivas turi būti pabaigtas statyti per 3 metus, antrasis — metais vėliau po pirmojo.

Šie laivai bus po 3900 tonų vandens talpumo.

Kariškų raketų gaisras.

Sofijoje (Bulgarijoje) kariuomenės sandėlių raketų skyriuje kilo didelis gaisras. Ugnis pasirodė taip staigiai ir buvo taip smarki, jog iš buvusio sandėlyje 40 darbininkų tik 12 pavyko po didelių pastangų išgelbėti; kiti darbininkai labai apdegė.

Budėjantis telefonistas sumanė gerai pasnausti.

„Kaminyčia“.

Traukiniu važiuoja trys kareiviai Kaunan teismo reikalais. Vagone šilta ir tvanku. Nė vienas nežinodami, kaip vadinasi ventiliatorius, sako praeinančiam konduktoriui: „Ei, tamsta! Atidaryk tą kaminyčia, nes baigiam trokšti!“

Šaudymo pamoka.

Puskarininkis pamokoje klausinėja kareivius iš šaudymo statuto:

Pusk.: Petraitil! Pasakyk, kliudys kulipka, jeigu paimsi stambų sargą?

Petraitis: Kulipka nedalėks.

Puskarininkis: O jeigu, vietoj kulipkos, būtų lašinių gabalas — kur pakliūtų?

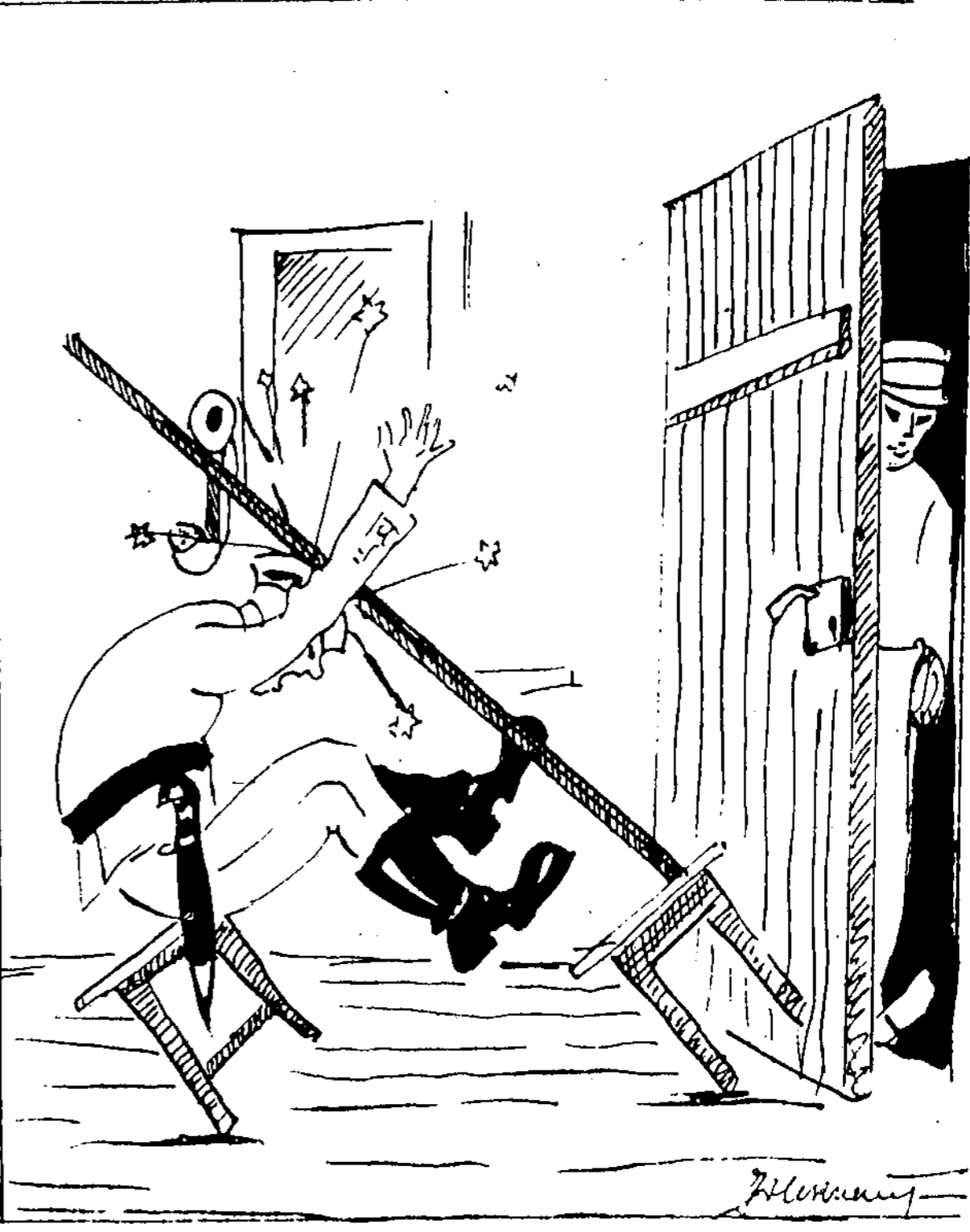
Petraitis: Į burną, tamsta vadel!

Kimsas.

Paiškino.

— Kiekvienas karys įvairiuose atsitikimose turi būti ramus. Niekuomet neturi „pamesti galvos“. Ar eilinis Dunda gali man paiškinti kodėl?

— Galiu, ponas vade. Jeigu pamesi galvą, tai kartu ir kepurę, o kepurė yra valdiškas turtas, už kurį karys turi atsakyti.

Prieškambary.

Svečias: — Ar ponas namie?

Tarnaitė: — Nėra... išvažiavo užsienin.

Svečias: — Taip? Na, tai tamsta pasakyk savo ponui, kad jis, kitą kartą važiuodamas, pasiimtų ir savo galvą, kuri prieš pusvalandį žiūrėjo pro langą.

Analfabetų pamokoj.

Mokytojas (eil. Klinkai): — Duok man pavyzdį, kuris įrodytų, kaip svarbu yra mokėti skaityti.

Klinka: — Jeigu musė mokėtų skaityti, tai ji netūptų ant popierio, kur aiškiai parašyta „mirtis musėms“.

Buęs du kartu nugalėtas, nesigirk...

Viena Austrijos ponia juokėsi iš anglų, jog jie nemoka prancūziškai.

— Mes, — sako, — taip gerai kalbame prancūziškai, kaip ir vokiškai.

— Nieko nuostabaus, — atsakė anglas. — Austrijoje jau du sykiu prancūzų armija viešėjo, o pas mus Londone dar nė sykio.

Galvosūkių 7 nr. sprendimas.

Z = 0	Tiesiogiai išsprendė šie: 1) virš. A. Valančius (Vyr. Št. rašt. kp.), 2) jaun. pusk. Vilkonis (Vyr. Št. rašt. kp.), 3) grand. Pranas Kunca (Karo Polic. Mok.), 4) virš. Jurevičius (1 oro esk.), 5) L. E. P. k. (ryšių bat. mok. kp.), 6) vyr. pusk. P. Kežys (1 gusarų p. kulk. esk.), 7) vyr. pusk. Jonas Paliulis (2 p. p. 3 kp.), 8) ats. vyr. pusk. Benas Rumša (karo kal. ir drausm. dal. rašt.), 9) vyr. pusk. T. Udris (aviacijos parkas), 10) vyr. pusk. St. Daučinskas (aviac. park.), 11) vyr. pusk. Jurgis Peteraitis (šarv. rink. št.), 12) jaun. kareivis Henrikas Srėbalius (ryšių bat. mok. kp.), 13) eil. Jonas Savickas (4 art. p. 3 bat.), 14) ltn. K. Matulaitis (ulonų p. 2 esk.), 15) vyr. pusk. Kazlauskas (ryšių bat. mok. kp.), 16) vyr. pusk. Aleksandravičius (4 art. p.), 17) vyr. pusk. Edv. Jankauskas (5 p. p. ryšių kp.), 18) eil. Jonas Balnys (auto kp.), 19) vyr. pusk. Juozas Venskavičius (4 p. p. št.), 20) grand. Jonas Dryža (2 ulonų p. 2 esk.), 21) vyr. pusk. K. Vadzišius (1 p. p. št.), 22) vyr. pusk. Gauronskas (2 ulonų p. 4 esk.), 23) vyr. pusk. Damsanskas (2 art. p. 2 bat.), 24) S. Jundzelis (4 p. p. 3 kp.), 25) X (9 p. p. 3 kp.), 26) vyr. pusk. Šalna (2 art. p. št.), 27) vyr. pusk. Mikas Pronckūnas (2 ulonų p. 1 esk.), 28) K. ir V. (III karo ap. št.), 29) vyr. pusk. Stepas Juzelė (1 p. p. 6 kp.), 30) A. Vilišimas (Biržų pašto įstaiga), 31) vyr. pusk. V. Auškėlnis (šarv. rinkt. št.), 32) virš. Juozas Sisas (9 p. p. 1 kulk. kp.), 33) eil. Alfonsas Stakniūnas (4 p. p. 2 kulk. kp.), 34) vyr. pusk. K. Bujinauskas (9 p. p.), 35) jaun. pusk. Antanas Grigalavičius (7 p. p. 4 kp.), 36) vyr. san. pusk. Mairinkevičius (auto kp.), 37) vyr. pusk. J. Marma (II k. ap. št.), 38) Povilas Sirgėdas (Ž. Šančiai), 39) A. Vasiliauskas (A. Šančiai).
C = 1	
A = 2	
D = 3	
G = 4	
K = 5	
H = 6	
F = 7	
E = 8	
B = 9	

Galvosūkis 9 nr.

(Vertin. 2 tš.).

Karo metu žygiavo vienas N. pulkas, jis susidėjo iš 1000 žmonių. Tą skaičių sudarė: karininkai, puskarininkiai, grandiniai ir eiliniai. Minėtas pulkas sustojo didžiajam poilsui viename kaime. Maitinimo valdininkas sugalvojo taip, kad visas pulkas pavalgė už 40 litų.

Dabar apskaičiuokit, kiek buvo karininkų, puskarininkų ir eilinių, jei karininkui maistas kainuoja 50 centų, puskarininkui ir grandiniui — 10 centų ir eiliniui — 1 centą.

Visi buvo nustebinti tokiu pigumu. Pagalvokit!

Naujos knygos.

„Sargyba“. Mėnesinis mokslo, blaivybės ir sveikatos laikraštis. Kaina metams 5 lt.

Iki šiol „Sargyba“ėjo kiekvieną savaitę. Šiemet ji persireformavo ir eina per mėnesį tik vieną kartą. Išvaizdą ir formatą taip pat pakeitė — spausdinama knygutės pavidalo.

Pertvarkytoji „Sargyba“ 1 nr. žada duoti, savo skaitytojams įvairių mokslo, meno, kultūros ir visuomenės gyvenimo žinių, kovoti su visuomenės ydomis, ypač girtavimu, kreipti daug dėmesio į sveikatos kėlimą ir t. t.

Baltijos Aras. K. S. Karpavičius. Istorinė apysaka iš pradžios 11-to šimtmečio. 1928 m. išleista Amerikoje. Iš viso du tomai. Kiekvieno tomo kaina \$ 1.00. Čia aprašomi normanų santykiai ir kovos su lietuviais.

Vienas jaunas lietuvis nuo Baltijos pajūrio, pavogtas ir išgabentas į Švedus, patampa garsiu jūrų karžygiu, patenka į Danų karaliaus Kanuto karininkus, aplanko jūromis visus tada žinomus kraštus; paš Kanutą sutinka savo mylimąją, su ja parbėga Lietuvon, bet patiria, kad juodu negali gyventi drauge kaip vyras ir moteris. Ji nusiskandina, o jis žūva karuose.

Juodas Karžygys. K. S. Karpavičius. Senovės pasaka, II tomas 1927 m. išleista Amerikoje. Kaina \$ 1.00.

Čia aprašomi įvairūs nuotykių vieno jauno narsuolio.

Rapukus kaupiant, Pulvis. Apysaka, 1929 m. Mariampolėje 52 psl. Kaina 50 ct.

Quo vadis, H. Siņkevičius. Istorinis romanas. Vertė K. Puida, III ir IV tomas, 302 psl, „Vairo“ b-vės leidinys, Kaunas 1929 m. Kaina 4 lt.

Lietuvos Kariuomenės Savanorių Sąjungos įstatai ir garbės teismo statutai, Kaunas, 1929 m.

Fatima Burtininkė, Kazys Inčiūra „Vairo“ b-vės leidinys, Kaunas 1929 m. 220 psl. Kaina 2,50 lt.

Tai novelių rinkinys: 1. Fatima burtininkė, 2. Vaiduklės, 3. Žvanguoliai, 4. Dangaus žadiny, 5. Kudliukas, 6. Neišdainuotos dainos, 7. Brolio smuikas, 8. Motina, 9. Ką matė galukaimio trobelė, 10. Pasikalbėjimas su angelais, 11. Ijolė Rymaitė.

Trumpas linksnių mokslas praktiškam lietuvių kalbos reikalui. P. Butėnas. Kaunas, 1929 m. 68 psl. Kaina 2 lt.

Tai labai įdomi ir naudinga knygutė, kurią turėtų įsigyti kiekvienas, ypač dirbęs su plunksna — ar raštinėj, ar laikraščiuose. Be paprasto mūsų kalbos linksnių ir jų vartojimo apibūdinimo, čia yra patiekta, gana gausiai, netaisyklingų posakių ir sakinių, kuriuos mes vartojam, apskrėtę kitų tautų dvasia, beveik kiekviename žingsny. Ta knygutė lengvai padės kiekvienam pramokti linksnius vartoti ir suprasti savo kalbos klaidas bei netaisyklingumus.

Lietuvos Mokykla, pedagogikos laikraštis 2 nr. 1929 m.

Laikraštis, kaip matyt, skiriamas tiems, kurie dirba mokytojo bei auklėtojo darbą. Tarp straipsnių randame: J. Misevičiaus Eksperimentas pedagogikoje. J. Gvil-džio Lietuvių švietimas praeityje. J. Janonio Pedagoginės ekskursijos ir jų uždaviniai pradžios mokykloje.

Prenumerata metams — 20 lt., pusei metų — 10 lt., atskiro nr. kaina 2 lt. „Lietuvos Mokyklos“ administracijos adr.: Kaunas, Rotušės aikštė 6 nr.

Klausimai ir atsakymai.

Kl. Įsakyme kariuomenei pasakyta, kad liktinis puskarininkis, stodamas kariuomenėn, gauna nuosavybėn rūbus. Kas dveji metai, t. y. per pirmus dvejus tarnybos metus, gauna dvi eiles rūbų. Todėl ar galima išstarnavus pirmus dvejus metus gauti už abi eiles pinigais?

Mušos šlaitas.

Ats. Pinigais galėtų gauti už tiek rūbų, kiek įstatymais numatyta tvarka išstarnavo.

Kl. Ar į „Karį“ gali kiekvienas karys rašyti ir ar bus priimta jo korespondencija, ar tik pulko tam tikri korespondentai gali rašyti žinias apie pulką ir t. t.

V. p. Aleksandravičius.

At. Gali rašyti visi, kurie tik sugeba ir moka gerai pastebėti gyvenimo įvykius.

Juo daugiau rašys, juo įdomiau bus.

Kaina visiems.: metams 8 lt., pusmečiui 4 lt. Užsieny, be Vokietijos, Latvijos ir Estijos, dvigubai. Atskiras nr. — 30 ct. Skelbimai: petito eilutė 50 ct.; prieš tekstą dvigubai. Adresas: Kaunas, Nepriklausomybės aikštė.

Leidžia Vyr. Št. Karo Mokslo Valdyba.

Redaktorius kpt. Balčiūnas.

Akc. „Spindulio“ B-vės spaustuvė, Kaune.

Šio nr. išspausdinta 2.400 egz.